

NOAS' rapport om kristne konvertitter fra Iran

Tro, håp og forfølgelse

Tro, håp og forfølgelse
NOAS' rapport om kristne konvertitter fra Iran

© NOAS 2014

Norsk organisasjon for asylsøkere
www.noas.org
noas@noas.org

Innhold

FORORD.....	4
KART OVER IRAN.....	6
TERMINOLOGI.....	7
SAMMENDRAG.....	8
NOAS' ANBEFALINGER.....	10
1 INTERNASJONALT LOVVERK OG NORSKE FORPLIKTELSER.....	13
1.1 Religionsfrihet.....	14
1.2 Retten til religionsfrihet.....	15
1.3 Retten til religionsutøvelse.....	16
1.4 Begrensning av religionsfrihet.....	16
1.5 Forfølgelse på grunn av religion.....	17
1.6 Konvertering sur place.....	20
1.7 EU-domstolen (CJEU) og EMD om begrensning av religion.....	20
1.8 Likestilling av grunnleggende menneskerettigheter.....	21
2 LANDINFORMASJON.....	22
2.1 Konvertitter i Iran.....	22
2.2 FNs spesialrapportør.....	23
2.3 Human Right Watch.....	24
2.4 Andre kilder.....	25
2.5 Fengsling av konvertitter.....	26
2.6 Razziaer av hjemmekirker.....	29
2.7 Mishandling i iranske fengsel.....	29
2.8 Løslatelse fra iranske fengsel.....	30
3 NORSK PRAKSIS.....	31
3.1 Generelle hovedtrekk i praksis fra 2011 til 2014.....	31
3.2 Dagens praksis.....	32
3.3 Troverdighetsvurdringer i konvertittsaker.....	38
3.4 Norsk rettspraksis.....	38
4 UTTALELSER FRA TEOLOGER OM DEN KRISTNE TRO.....	40
4.1 Betydningen av å kunne dele sin tro.....	42
4.2 Retten til et kristent trosliv.....	42
4.3 Forfølgelse på grunn av tro.....	43
5 NYLIGE RETURER AV KONVERTITTER FRA NORGE.....	44

Forord

NOAS har de senere årene registrert en praksisendring for vurdering av iranske konvertitters beskyttelsesbehov. Siden 2011 har det blitt vanskeligere for iranske konvertitter å få beskyttelse i Norge. NOAS har mottatt tilbakemeldinger fra asylsøkere, deres familier, prester og menigheter i Norge, som alle frykter for hva som vil skje med kristne konvertitter ved retur til Iran. Flere teologer uttrykker bekymring for at norske myndigheter ikke verner om retten til religionsfrihet. NOAS har i 2013 og 2014 mottatt informasjon om at returnerte konvertitter arresteres ved ankomst til Iran.

NOAS frykter at konvertitter med et reelt beskyttelsesbehov returneres til Iran, hvor de risikerer fengsling, tortur og mishandling på grunn av sin tro. Norsk praksis ovenfor iranske konvertitter har de siste årene blitt mer restriktiv, uten at vi har sett en bedring i menneskerettighetssituasjonen for konvertitter i Iran. I rapporten gjennomgår vi hvorvidt norsk praksis er i samsvar med våre internasjonale forpliktelser.

Retten til religionsfrihet og retten til seksuell legning er likestilte rettigheter med krav på vern i henhold til våre menneskerettslige forpliktelser. Dagens norske asylpraksis likestiller ikke disse rettighetene.

Erna Solbergs regjering¹ signerte en asylavtale med Venstre og Kristelig Folkeparti² den 28. februar 2014. I avtalens punkt 25, «forfølgelse basert på religion og tilhørighet til sosial gruppe (seksuell legning)», skal praktiseringen av beskyttelse basert på religion eller tilhørighet til en sosial gruppe (seksuell legning) utredes og sammenlignes med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) sine retningslinjer og EUs statusdirektiv (statusdirektivet) så snart det lar seg gjøre. NOAS' rapport er et bidrag til denne utredningen.

Den første delen av rapporten redegjør for vernet om retten til religionsutøvelse i internasjonale konvensjoner som Norge er bundet av. Vi gjennomgår UNHCRs anbefalinger og retningslinjer for beskyttelsesbehov grunnet i religion.

Andre del av rapporten gjennomgår informasjon om forholdene for konvertitter i Iran, der FNs spesialrapportør og Human Right Watch (HRW) er hovedkilder. NOAS har i tillegg gjennomgått rapporter fra troverdige internasjonale organisasjoner og samlet informasjon fra media, som dokumenterer konvertitters begrensede muligheter til å leve ut sin tro i Iran. Iranske konvertitter i Norge har fortalt om forholdene i hjemlandet. Vi har også hatt korrespondanse med returnerte konvertitter i Iran.

Tredje delen av rapporten tar for seg norsk forvaltningspraksis og vurderinger i asylsaker for iranske konvertitter. NOAS har gjennomgått cirka 100 vedtak i asylsaker der konvertering til kristendom er anført som asylgrunnlag ved ankomst, eller konvertering er gjennomført i Norge. Vedtakene er fra perioden 2011 til 2014, med hovedvekt på dagens praksis. Vi har videre sett nærmere på UNEs bruk av landinformasjon i beskyttelsesvurderingen for konvertitter. Til slutt gjennomgår vi vurderinger

1 Utnevnt i statsråd 16. oktober 2013

2 Avtale og gjennomføringspunkter om utlendingsfeltet

fra teologer og prester om hva det innebærer å være kristen, betydningen av kunnskap om sentrale deler av den kristne tro og hva en konvertering innebærer.

Vi ønsker spesielt å takke Human Right Watch (HRW) for å ha delt sine vurderinger om situasjonen for konvertitter i Iran. Vi ønsker videre å takke biskop Stein Reinertsen, biskop Tor B. Jørgensen, pastor i Filadelfia Ole Sletten, leder i Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA) Rune Fiskerstrand, leder i Den Iranske Evangeliske Menighet Jahan Binai-Faal og rådgiver i Mellomkirkelig råd Sven Thore Kloster for faglige uttalelser til rapporten.

Denne rapporten er skrevet av NOAS' rådgivere Eirin Hindenes og Jon Ole Martinsen, med hjelp fra frivillige saksbehandlere Kristin Djerv Alveng, Elizabeth Cappelen og Friederike Wolf.

Oslo, Juni 2014

Kart over Iran

Terminologi

Asylsøker

En asylsøker er en person som søker om beskyttelse i et annet land enn sitt eget. Asylsøkere som har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet eller medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politiske oppfatning, kan få flyktningstatus ifølge Flyktningkonvensjonen³. Dette forutsetter at en er ute av stand til, eller på grunn av sin frykt er uvillig til å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse.

Selv om en ikke oppfyller kriteriene ovenfor kan en ifølge norsk utlendingslov anerkjennes som flyktning, dersom en står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig behandling, eller nedverdiggende behandling eller straff i sitt hjemland⁴.

En person som ikke risikerer alvorlige overgrep i hjemlandet, og derfor ikke har krav på asyl, kan gis opphold på humanitært grunnlag. Utlendingsmyndighetene skal vurdere om det skal gis opphold på grunn av sterke menneskelige hensyn; for eksempel av helsemessige grunner. Humanitære tilatelser kan også gis til personer med sterk tilknytning til Norge; for eksempel barn som har vært her i mange år. Kriteriene for å gi opphold på humanitært grunnlag er strammet kraftig inn det siste tiåret. Terskelen for å få opphold på dette grunnlaget er i dag svært høy.

Apostasi – frafall fra en religion

Apostasi betyr frafall fra religion. Frafall kan være avvisning eller en konversjon til en annen tro. Uttrykket ble opprinnelig brukt om frafall fra kristendom. Ifølge islamsk lovgivning i muslimske stater som Iran, Saudi-Arabia og Jemen kan apostasi i dag straffes med døden.⁵

Konvertering

En konvertitt er en person som går fra et trossamfunn til et annet.⁶ Ordet *konvertitt* kommer opprinnelig fra latin og oversettes med «en som har snudd om».⁷

Retten til å ha og velge ens religion er en grunnleggende menneskerettighet. Personer som søker asyl i Norge etter å ha konvertert frykter alvorlige reaksjoner fra privatpersoner eller myndighetene i sitt hjemland. I noen land er det ulovlig å konvertere. I Iran kan konvertering straffes med dødsstraff for apostasi.

3 Art 1 (A) (2) Flyktningkonvensjonen

4 § 28 første ledd bokstav b, Utlendingsloven

5 Store Norske Leksikon, *fracfall fra en religion*, tilgjengelig fra: http://snl.no/apostasi/fracfall_fra_en_religion [lastet ned 04. juni 2014]

6 Store Norske Leksikon, *konvertitt*, tilgjengelig fra: <http://snl.no/konvertitt> [lastet ned 04. juni 2014]

7 Wikipedia, *konvertitt*, tilgjengelig fra: <http://no.wikipedia.org/wiki/Konvertitt> [lastet ned 04. juni 2014]

Sammendrag

NOAS har gjennomgått rundt 100 saker hvor utlendingsforvaltningen har avslått søknader om beskyttelse fra iranske konvertitter. Praksis er vurdert på bakgrunn av tilgjengelig landinformasjon og i forhold til Norges internasjonale forpliktelser og UNHCRs anbefalinger.

NOAS mener at dagens praksis ikke tilstrekkelig ivaretar iranske konvertitters beskyttelsesbehov. Konsekvensen er at mennesker med et reelt beskyttelsesbehov blir returnert til forfølgelse i Iran.

NOAS mener det er grunnlag for å kritisere praksis i Utlendingsnemnda (UNE) på følgende punkter:

UNE tar ikke stilling til hvordan asylsøkeren kan utøve sin tro ved retur til Iran, herunder hvilke religiøse fellesskap som er reelt og lovlig tilgjengelige for iranske konvertitter.

I beskyttelsesvurderinger utelater UNE vesentlig informasjon fra Landinfos beskrivelse av situasjonen for konvertitter i Iran.

UNE framstiller faren for arrestasjoner og situasjonen ved fengsling av konvertitter som mindre alvorlig og omfattende enn det tilgjengelig informasjon gir grunnlag for.

UNE anvender ikke samme vurderingskriterier for konsekvenser av åpenhet om sin tro for konvertitter som for politiske aktivister og homofile asylsøkere.

UNE skriver i sine vedtak at det finnes kristne fellesskap i Iran som består av «så vel etniske kristne som av konvertitter».⁸ En slik beskrivelse gir et uriktig inntrykk av situasjonen for konvertitter, som nektes adgang til de registrerte, anerkjente kirkesamfunn i Iran. Iranske myndigheter overvåker disse kirkene og kirkeledere pålegges å nekte tilstedeværelse av muslimer og konvertitter under gudstjenester. Så lenge konvertering fra islam ikke anerkjennes av iranske myndigheter, er ulovlige hjemmekirker de eneste kristne fellesskap konvertitter har adgang til.

UNE legger til grunn for beskyttelsesvurderinger at det kun er ledere og medlemmer av kirkesamfunn med særlig utadrettet virksomhet, som er spesielt utsatt i Iran. I UNEs vurderinger utelates informasjon fra Landinfos rapport om iranske konvertitter fra 2011. Her står det at også «medlemmer av hjemmekirker er spesielt utsatt i Iran».⁹ Ved å utelate vesentlig informasjon om konvertitter, kan behovet for beskyttelse avvises på feilaktig grunnlag og mennesker returneres til forfølgelse.

I UNEs vurderinger av fengsling av konvertitter i Iran vektlegges det at «den overveiende andelen av arrestasjoner er av kort varighet» og at «mindre profilerte konvertitter» løslates etter kort tid.¹⁰ Det UNE ikke problematiserer, er hva som i mange tilfeller ligger bak arrestasjoner av kort varighet og løslatelse etter kort tid.

8 Blant annet i vedtak av 9.januar 2014

9 Landinfo Temanotat, (7. juli 2011) *Iran: Kristne og konvertitter*, s.18, tilgjengelig fra: http://www.landinfo.no/asset/1771/1/1771_1.pdf [lastet ned 5. juni 2014]

10 Fremkommer blant annet i UNEs vedtak av 10.januar 2014

Tilgjengelig informasjon om fengsling av konvertitter viser at iranske myndigheter benytter flere tvangsmidler overfor arresterte konvertitter. Tidligere arresterte forteller om:

Bruk av tortur i fengsel. Enten utsettes den fengslede for tortur eller ektefelle hentes inn og tortureres.

For å bli løslatt tvinges konvertitter til å signere erklæring om frasigelse av sin kristne tro og tilbakevendelse til islam.

Myndighetene krever høye beløp i kausjon for å sette fri kristne konvertitter. Dette legger store økonomiske belastninger på den enkelte og hans/hennes familie.

Anklager om apostasi – frafall fra islam – opprettholdes etter løslatelse. Apostasi er forbudt i Iran og kan medføre dødsstraff. Ved å beholde såkalt «åpen sak» mot en løslatt konvertitt, opprettholdes trusselen om ny fengsling og brutal behandling.

UNE forutsetter at konvertitter ved retur til Iran kan «tilpasse seg hjemlandets sosiokulturelle normer».¹¹ Det vil i praksis si en forventning om at de legger bånd på seg i utøvelse av sin religiøse tro for å unngå reaksjoner og forfølgelse fra myndighetene. NOAS mener at utlendingsmyndighetene må legge samme vurderingskriterier til grunn for konvertitter som de gjør overfor politiske aktivister, og de siste to årene også overfor homofile. Politisk overbevisning medfører politisk aktivitet. På samme måte medfører religiøs overbevisning religiøs aktivitet. Utlendingsforvaltningen ber ikke politiske aktivister å begrense sin aktivitet for å unngå forfølgelse. På samme grunnlag kan man heller ikke be konvertitter om å begrense sin trosutøvelse for å unngå forfølgelse.

Høyesterett uttalte i 2012 at en homofil som ønsker å være åpen om sin legning ved retur til et hjemland der homofile utsettes for forfølgelse, har krav på beskyttelse.¹² Denne vurderingen er lagt til grunn i instruks fra Justisdepartementet fra juni 2012 om behandling av asylsøknader fra homofile. Den samme vurderingen mener NOAS må legges til grunn for behandling av asylsøknader fra konvertitter.

11 Fremkommer i UNEs vedtak av 9. januar 2014

12 Rt-2012-494 av 29. mars 2012. p.57: «Det skal altså ikke legges til grunn at asylsøkeren vil tilpasse seg hjemlandets sosiokulturelle normer når det gjelder seksuell orientering. Det må i stedet spørres om søkeren virkelig er homofil eller vil bli oppfattet som homofil av potensielle forfølgere i hjemlandet. Videre må det undersøkes om homofile som er åpne om sin seksuelle orientering i hjemlandet, er utsatt for forfølgelse i konvensjonens forstand. Dersom det er tilfellet, må det vurderes hva den enkelte søker ville gjøre hvis han eller hun ble returnert til hjemlandet. Hvis søkeren ville være åpen om sin seksuelle orientering, har han eller hun en velbegrunnet frykt for forfølgelse, selv om forfølgelse kunne vært unngått ved å holde den seksuelle orienteringen skjult. Dersom søkeren derimot ville skjult sin seksuelle orientering og på den måten unngå forfølgelse, må det undersøkes hva som er årsaken til dette. Hvis årsaken er at han eller hun selv mener det er riktig å holde den seksuelle legningen skjult, skal søknaden avslås. Det samme gjelder dersom årsaken er sosialt press – såfremt sanksjonene ikke er av en slik karakter eller omfang at de i seg selv utgjør forfølgelse. Er det derimot frykten for forfølgelse som er årsaken til at søkeren velger å skjule sin seksuelle identitet, må kravet om "velbegrunnet frykt for forfølgelse" anses oppfylt.»

NOAS' anbefalinger

Troverdighetsvurdering - er konverteringen reell?

I saker der asylsøker ved ankomst oppgir konvertering som asylgrunnlag, alene eller sammen med andre anførsler, vil asylsøkeren under asylintervjuet hos Utlendingsdirektoratet (UDI), ha mulighet til å fortelle om konverteringen og frykten for å returnere til Iran. I saker der konverteringen skjer etter ankomst i Norge, gis asylsøkeren som oftest ikke mulighet til å forklare seg på nytt om de nye anførselene.

Svært mange saker, der konverteringer har funnet sted i Norge, blir avgjort av utlendingsforvaltningen uten at asylsøkeren har fått mulighet til å forklare seg om de nye forholdene. Asylsøkerens troverdighet blir tatt stilling til, uten at asylsøkeren har fått muligheten til å forklare seg direkte for myndighetene.

Uttalelser fra fagpersoner innen teologi eller kristent organisasjons- og menighetsliv tillegges liten vekt i vurderingen av asylsaker. Prester vil ofte ha best kjennskap til søkerens konvertering og vil også ha det beste faglige grunnlaget for å avgjøre om asylsøkeren er en reell konvertitt. Prester og pastorer er kvalifisert til å uttale seg om forståelse av religion. Likevel ser vi i praksis at uttalelser om konvertittens tro og utøvelse av tro tillegges liten eller ingen vekt i vurderingen om asylsøkeren er en reell konvertitt.

NOAS anbefaler:

Som hovedregel må saker hvor konvertering anføres, og der det er tvil om klagerens konvertering er reell, avgjøres i nemndmøte med personlig fremmøte i samsvar med utlendingsforskriftens § 16-9.

Uttalelser fra menigheter, prester, biskoper og andre ledere innenfor kirkesamfunnet som konvertitten tilhører må tillegges større vekt i troverdighetsvurderingen.

Retten til trosutøvelse uten frykt for forfølgelse

Forvaltningen har utviklet en praksis der det i utgangspunktet ikke tas stilling til hvordan asylsøkeren skal utøve sin tro ved retur til hjemlandet. I stedet vurderes det hvordan asylsøkeren kan tilpasse seg hjemlandets forhold for å unngå forfølgelse.

Rett til religionsfrihet er en grunnleggende menneskerett som Norge er forpliktet til å beskytte, ifølge FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP). Konvensjonen har forrang for andre lover som er i strid med rettighetene i konvensjonen, jf. menneskerettsloven § 3. Norske myndigheter er pliktig å vurdere asylsøkerens mulighet til å utøve sin religion og kan ifølge non-refoulement-prinsippet ikke sende konvertitter tilbake til forfølgelse i hjemlandet.

UNE henviser konvertitter fra Iran til å tilpasse seg landets sosiokulturelle normer. NOAS mener en slik tilpasning medfører at søkere mot sin vilje må skjule sin religion, noe som er i strid med prinsippene i Flyktningkonvensjonen (FK).

Norske myndigheter må likestille grunnleggende menneskerettigheter og ikke indirekte svekke flyktningkonvensjonen. UNHCR understreker i sine anbefalinger at religiøs tro er så fundamentalt for et menneskes identitet at man ikke kan tvinges til å skjule, endre eller gi avkall på sin tro for å unngå forfølgelse. Norske myndigheter kan derfor ikke forvente at konvertitter skal tilpasse seg de sosiokulturelle normene i hjemlandet og gi avkall på sin religion for å unngå forfølgelse. NOAS anbefaler at metoden som benyttes for å vurdere beskyttelsesbehovet i LHBT-saker etter høyesteretts dom av mars 2012¹³ gjøres gjeldende også i saker som omhandler retten til trosutøvelse.

NOAS anbefaler:

I vurderinger av asylsaker må det tas stilling til hvilke muligheter asylsøkeren har til å utøve sin religiøse tro ved retur, uten å risikere forfølgelse.

Konvertitter skal ikke henvises til å begrense utøvelse av sin tro og tilpasse seg sosiokulturelle normer ved retur. Beskyttelsesvurderingen må ta utgangspunkt i hvilken risiko som eksisterer for alvorlige reaksjoner når klageren utøver sin tro, alene og sammen med andre, offentlig eller privat.

Når konvertitten har forkynning og misjoneringsvirke som en del av sin trosutøvelse, skal ikke vedkommende bli avkrevd å begrense denne delen av sin religionsutøvelse ved retur for å unngå forfølgelse.

Risiko ved retur

Landinformasjonen som er presentert i dette notatet, blant annet fra Human Right Watch, understreker at det ikke bare er ledere i hjemmekirker som er utsatt for forfølgelse, men også vanlige medlemmer av disse trosfellesskapene. Dette bekrefter også informasjon i Landinfos temanotat fra 2011, hvor det fremkommer at medlemmer av hjemmekirker er spesielt utsatt i Iran. UNE må derfor legge til grunn at deltakelse i hjemmekirker medfører en reell fare for forfølgelse. Hjemmekirker er det eneste fellesskapet der konvertitter kan utøve sin tro sammen med andre kristne. For at konvertitten skal kunne utøve sin religion ved retur vil han/hun måtte oppsøke slike ulovlige fellesskap.

NOAS er kritisk til at UNE utelater vesentlig innhold i landinformasjon om situasjonen for konvertitter i Iran. Informasjonen som legges til grunn for vedtak er dermed ikke lenger i tråd med meningsinnholdet i kilden det refereres til. Dette gir en feilaktig fremstilling av situasjonen for konvertitter i Iran og kan medføre at vurderingen av søkerens beskyttelsesbehov blir gjort på et uriktig grunnlag.

Synlig deltagelse i kristne trossamfunn og aktivitet av et visst omfang i Norge vil kunne være kjent for iranske myndigheter gjennom deres utstrakte overvåkning av den iranske diasporaen. Dette kan medføre alvorlige reaksjoner for asylsøkeren ved retur. Tilbakemeldingene fra returnerte konvertitter de siste seks månedene styrker denne oppfatningen.

13 Rt-2012-494 av 29. mars 2012, se forklaring i rapportens sammendrag.

NOAS anbefaler:

Det må legges til grunn at deltagelse i hjemmekirke medfører en reell risiko for forfølgelse og dermed gir grunnlag for beskyttelse.

Det må legges til grunn at utadrettet misjonering, også i Norge, medfører fare for forfølgelse ved retur til Iran.

I Internasjonalt lovverk og norske forpliktelser

Norge har ratifisert og inkorporert FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØSK), FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP), den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK), FNs konvensjon om barnets rettigheter (BK) og FNs kvinnekonvensjon om avskaffelse av alle former for diskriminering av kvinner (KDK) i menneskerettsloven av 21.mai 1999. Ratifikasjon av konvensjonene medfører folkerettslige forpliktelser til å overholde bestemmelsene i konvensjonene. Inkorporasjon i menneskerettsloven medfører at konvensjonene «skal gjelde som norsk lov i den utstrekning de er bindende for Norge» jf. § 2. Konvensjonene «skal ved motstrid gå foran bestemmelser i annen lovgivning» jf. menneskerettsloven § 3.

Flyktningkonvensjonen

Grunnpilaren i norsk og internasjonal flyktningrett er Flyktningkonvensjonen (FK) av 1951 og protokollen av 1967. Norge ratifiserte konvensjonen den 7. november 1952. Flyktningbegrepet i FK er tatt inn i utlendingsloven § 28. Utlendingsloven § 3 omhandler lovens forhold til internasjonale regler, og fastsetter at «loven skal anvendes i samsvar med internasjonale regler som Norge er bundet av når disse har til formål å styrke individets stilling». Bestemmelsen gjenspeiler et ønske fra lovgivers side om å sikre gjennomføringen av menneskerettighetene i utlendingsretten. Bestemmelsen omfatter alle konvensjoner og rettsregler som er til *gunst for individet* og har særlig betydning for konvensjoner som ikke er inkorporert i menneskerettsloven, Torturkonvensjonen og FK.¹⁴

EU-rett

Regjeringen har understreket at Norge er tjent med en harmonisert og koordinert europeisk migrasjonspolitik, der EU spiller en nøkkelrolle. Det er derfor lagt stor vekt på styrkingen av samarbeidet med EU på flyktning- og migrasjonsfeltet gjennom Dublin-samarbeidet, Schengen-samarbeidet og medlemskap i EUs asylkontor; EASO.¹⁵ Domsavgjørelser fra Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) og EU-domstolen (CJEU) er rettslig bindende for medlemsstater av EU. CJEU spiller en viktig rolle for utviklingen av menneskerettsfeltet og EUs lovgivning. Domstolens juridiske tolkninger inngår i den akkumulerte lovgivningen («*aquis communautaire*»). Dommene er en viktig rettskildefaktor for Norge.¹⁶ Statusdirektivet,¹⁷ som fastsetter felles kriterier for flyktningstatus i EU er ikke bindende for Norge. Men innholdet har en viktig innvandringsregulerende funksjon i tilfelle Norge skulle fastsette en praksis som er vesentlig forskjellig fra EUs medlemsstater. Direktivet har vært viktig for utarbeidelsen av den gjeldende norske utlendingsloven.

¹⁴ Vevstad, V. (2010 red.) *Utlendingsloven Kommentartutgave*, s. 42, Oslo: Universitetsforlaget

¹⁵ Meld. St. 9 (2009 – 2010) Norsk flyktning- og migrasjonspolitik i et europeisk perspektiv, s.18.

¹⁶ UDI regelverk, tilgjengelig fra: <http://www.udiregelverk.no/no/rettskilder/eu-domstolens-rettspraksis/> [lastet ned 02.juni 2014]

¹⁷ Council Directive 2004/83/EC.

Internasjonal «soft-law»

Deklarasjoner og anbefalinger som Norge ikke er rettslig bundet av, såkalt «soft-law», medfører ikke i seg selv forpliktelser. Men utvikling og tolkning av internasjonal rett har betydning for Norges folkerettslige forpliktelser. Hvilken vekt som skal tillegges soft-law varierer. Tolkningssuttalelser og anbefalinger fra FNs menneskerettskomité (Menneskerettskomiteen) og UNHCR bør tillegges betydelig vekt.¹⁸ Menneskerettskomiteen har myndighet til å vurdere klager fra grupper og enkeltindivider reist mot stater som har signert en konvensjons klageadgang. Norge har signert tilleggsprotokollen om individuell klagerett. Avgjørelser av saker i komiteen utgjør en viktig kilde for tolkningen av SP artikkel 18; retten til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet, selv om de ikke er rettslig bindende for Norge. Menneskerettskomiteen er et formelt organ som har autoritet til å tolke bestemmelser i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter. Å ignorere komiteens anbefalinger vil reise tvil om Norges lojale etterlevelse av forpliktelsene i konvensjonen. Videre kan det føre til et brudd med grunnleggende prinsipper i folkeretten om overholdelse av forpliktelser.¹⁹ UNHCRs håndbok²⁰ er ikke rettslig bindende for medlemsstatene. Men norske myndigheter er pålagt å samarbeide med FNs høykommissær, jf. utlendingsloven § 98 og FK artikkel 35. Myndighetene skal legge til rette for at høykommissæren kan føre tilsyn med at bestemmelsene i FK overholdes. Norske myndigheter har i flere sammenhenger uttalt at UNHCRs tolkning av FK skal veie tungt.²¹

1.1 Religionsfrihet

Det finnes ingen universell akseptert definisjon av begrepet religion, verken i internasjonal asylrett eller i menneskerettighetene. Menneskerettskomiteen anbefaler en vid tolkning av religion, som i SP artikkel 18 ikke skal være begrenset til tradisjonelle religioner «or to religions and beliefs with institutional characteristics or practices analogous to those of traditional religions».²²

Begrepet religionsfrihet har flere dimensjoner. Religion er ikke bare en personlig tro, men inkluderer opplæring, praktisering, tilbedelse, observasjoner og offentlig og privat trosutøvelse. Religion kan ha innvirkning på giftemål og familieforhold, barneoppdragelse, arv og mattradisjoner.²³ UNHCR understreker at religion kan være en identitet og en måte å leve på.

I statusdirektivet jf. artikkel 10 (1) (b) omfatter religion «navnlig teistiske, ikke-teistiske og ateistiske overbevisninger, deltagelse i eller undladelse af deltagelse i privat eller offentlig gudstjeneste, enten alene eller i fællesskab med andre, andre religiøse handlinger eller udtryk for synspunkter eller former for personlig eller fællesskabspræget adfærd baseret på eller bestemt af en religiøs overbevisning.»

Etter utlendingsloven jf. § 30 (b) omfatter begrepet religion:

18 Vevstad, V. (1998) *Refugee Protection: A European Challenge*, s. 37-43, Oslo: TANO Aschehoug.

19 Artikkel 26, Wien-konvensjonen om traktatretten

20 UNHCR Håndbok om prosedyrer og kriterier for å fastsette flyktningers rettsstilling i henhold til 1951-konvensjonen og 1967-protokollen om flyktningers rettsstilling.

21 Ot. prp. nr. 48 (2001-2002) s. 11, Ot. prp. nr. 75 s. 73 og Innst. O. nr. 42 (2007-2008) s. 16 og 18.

22 CCPR General Comment No. 22: Article 18 (Freedom of Thought, Conscience or Religion), pkt. 2.

23 Rehman, J. (2010) *International Human Rights Law*, s. 406, London and New York: Longman.

- religiøse og andre typer livssyn,
- deltakelse i eller tilsiktet fravær fra formell gudsdyrkelse, enten det skjer privat eller offentlig, alene eller sammen med andre,
- andre handlinger eller meningsytringer knyttet til vedkommenes religion eller livssyn,
- individuelle eller kollektive handlemåter som er diktert av religiøs eller livssynsmessig overbevisning,
- frihet til å skifte religion eller annet livssyn.

1.2 Retten til religionsfrihet

Retten til religionsfrihet er en grunnleggende menneskerettighet. Verdenserklæringen artikkel 18 gir «rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet». Retten til religionsfrihet er nedfelt i SP og EMK som begge er juridisk bindende for Norge. I SP artikkel 18 (1) omfatter retten «frihet til å bekjenne seg til eller anta en religion eller tro etter eget valg, og frihet til alene eller sammen med andre, offentlige eller private, å utøve sin religion eller tro gjennom gudstjeneste, iakttagelse av religiøse skikker, andaktsøvelser og undervisning».

Stater skal respektere og sikre rettighetene i konvensjonen, jf. SP artikkel 2 «for alle som befinner seg på dens territorium og er undergitt dens jurisdiksjon, uten forskjellsbehandling av noe slag slik som på grunn av rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendom, fødsel eller status for øvrig». Forbudet suppleres av artikkel 26, som slår fast at lovgivningen skal «forby enhver form for forskjellsbehandling og sikre alle likeverdig og effektiv beskyttelse mot forskjellsbehandling på noe slikt grunnlag som rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendom, fødsel eller stilling for øvrig». I stater der det finnes religiøse minoriteter, skal personer innenfor slike grupper gis rett til å utøve sin religion sammen med andre jf. SP artikkel 27.

Retten til religionsfrihet er nedfelt i EMK, som ble vedtatt i 1950 og ratifisert av Norge i 1953. Ordlyden i EMK artikkel 9 (1) gir enhver rett til «tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet; denne rett omfatter frihet til å skifte sin religion eller overbevisning, og frihet til enten alene eller sammen med andre og så vel offentlig som privat å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning, ved tilbedelse, undervisning, praksis og etterlevelse». EMK artikkel 14 setter forbud mot diskriminering, blant annet på grunnlag av religion. EMD understreket viktigheten av å verne om trosfriheten i saken *Kokkinakis mot Hellas* av 25.mai 1993:²⁴

[...] freedom of thought, conscience and religion is one of the foundations of a 'democratic society' within the meaning of the Convention. It is, in its religious dimension, one of the most vital elements that go to make up the identity of believers and their conception of life, but it is also a precious asset for atheists, agnostics, sceptics and the unconcerned. The pluralism indissociable from a democratic society, which has been dearly won over the centuries, depends on it.

Retten til religionsfrihet i FK inkluderer frihet til å skifte religion og frihet til å utøve sin religion eller tro, individuelt eller sammen med andre, offentlig eller privat, gjennom tilbedelse, observasjon, praksis og undervisning.²⁵ FK artikkel 4 slår fast at stater skal gi flyktninger frihet til å utøve religion på lik linje med egne borgere. Bestemmelser i konvensjonen skal anvendes uten forskjell på grunn

²⁴ *Kokkinakis mot Hellas*, dom av 25. mai 1993, series A no. 260-A, pkt. 31.

²⁵ UNHCR Annotated Comments on the EC Council Directive 2004/83/EC of 29 April 2004, s. 22.

av religion, rase eller hjemland jf. FK artikkel 3. Non-refoulment-prinsippet i FK artikkel 33(1) skal sikre at ingen returneres til forfølgelse i hjemlandet, også på grunnlag av religion.

1.3 Retten til religionsutøvelse

EMK artikkel 9 (1) og SP artikkel 18 (1) nevner forskjellige uttrykksformer for religion, deriblant tilbedelse og undervisning. Religionsutøvelse skal ifølge Menneskerettskomiteen omfatte ritualer, seremonier og andre aktiviteter som gir direkte uttrykk for religionen. Valg av bønnested, bruk av symboler og feiring av høytider, fastetid, bruk av klesdrakter eller hodeplagg, og ritualer som markerer ulike høydepunkt i livet, er ifølge komiteen også å anse som religionsutøvelse.²⁶ Religionsutøvelse og videreføring av religion inkluderer også friheten til å velge religiøse ledere og prester, arrangere seminar og etablere religiøse skoler og distribuere religiøse tekster og publikasjoner.²⁷ Det må være en forbindelse mellom utøvelsen og selve troen, slik at religionsfriheten ikke benyttes for å oppnå urettmessige fordeler der det ikke er et religiøst behov.

1.4 Begrensning av religionsfrihet

Menneskerettskomiteen spesifiserer at artikkel 18 ikke tillater «any limitations whatsoever on the freedom of thought and conscience or on the freedom to have or adopt a religion or belief of one's choice».²⁸ Stater skal verne om retten til religionsfrihet også i en offentlig kunngjort nødstilstand, jf. SP artikkel 4 (2).

I krig eller annen offentlig nødstilstand kan stater treffe tiltak som fraviker plikter til EMK dersom «situasjonens krav gjør det strengt nødvendig, forutsatt at slike tiltak ikke er uforenlige med dens andre plikter etter internasjonal rett» jf. artikkel 15 (1). For de stater som har signert EMK og tilsluttet seg SP, vil det imidlertid være SP artikkel 4 (2) som er gjeldende i en offentlig nødstilstand.

Konvensjonene gir adgang til å foreta innskrenkninger i selve religionsutøvelsen, jf. SP artikkel 18 (3) og EMK artikkel 9 (2). Begrensninger i religionsutøvelse er tillatt dersom slike begrensninger «er foreskrevet i lov og som er nødvendig for å beskytte den offentlige sikkerhet, orden, helse eller moral, eller andres grunnleggende rettigheter og friheter» jf. SP artikkel 18 (3). Bestemmelsen i EMK artikkel 9 (2) har samme innhold som SP artikkel 18 (3). En begrensning av retten til religionsutøvelse skal alltid være begrunnet i kriterier spesifisert i disse bestemmelsene, også i en offentlig nødstilstand.²⁹ En stat kan altså begrense befolkningens religionsutøvelse dersom ulike vilkår er oppfylt jf. SP artikkel 18 (3) og EMK artikkel 9 (2):

- Begrensningen må være foreskrevet ved lov
- Begrensningen må videre være nødvendig ut fra ett av flere opplistede formål:
 - Offentlig sikkerhet
 - Offentlig orden

26 CCPR General Comment No. 22: Article 18, pkt. 4.

27 CCPR General Comment No. 22: Article 18, pkt. 4.

28 CCPR General Comment No. 22: Article 18, pkt. 3.

29 CCPR General Comment No. 29 Article 4: Derogations during a State of Emergency, U.N. Doc. CCPR/C/21/Rev.1/Add.11 (2001), pkt. 7.

Å bevare offentlig sikkerhet kan være å beskytte personer eller eiendeler. Et slikt behov kan oppstå ved fare for opprør. Et behov for å sikre offentlig orden kan være å sette et krav om registrering for at et religiøst samfunn skal kunne eie fast eiendom. Å beskytte offentlig helse kan omfatte forbud mot helsefarlige tradisjoner og ritualer. Hensikten med å bevare moral kan ikke ha en religionsspesifikk begrunnelse som er til hinder for andres religionsfrihet. Komitéen understreker at forståelsen av begrepet *moral* i artikkel 18 (3) stammer fra flerfoldige sosiale, filosofiske og religiøse tradisjoner. I tilfeller der friheten til å utøve ens religion innenfor et samfunn begrenses med formål om å beskytte offentlig moral, må dette begrunnes i prinsipper som ikke bare stammer fra én religiøs tradisjon.³⁰

Ifølge FNs menneskerettskomite skal vurderingen av rettmessigheten av en begrensning ta utgangspunkt i behovet for å beskytte rettighetene i selve konvensjonen, og retten til likebehandling og ikke-diskriminering på de grunnlag som er spesifisert i artikkel 2, 3 og 26 i SP. Komitéen understreker at SP artikkel 18 (3) skal tolkes snevert, andre begrensninger på grunnlag som ikke er spesifisert i artikkelen er ikke tillatt.³¹

Situasjonen i Iran

I Iran slår myndighetene særlig hardt ned på kristnes misjonsvirksomhet ovenfor muslimer. Frihet til å misjonere er beskyttet av religionsfriheten, som en manifestering av tro gjennom forkynnelse. En tillatt begrensning av misjonsvirksomhet må oppfylle vilkårene i SP artikkel 18 (3) og EMK artikkel 9 (2). Offensiv misjonsvirksomhet er en type virksomhet som kan anses tillatt å begrense, for å verne om andres rett til å beholde sin tro. I en iransk kontekst er imidlertid årsaken til inngripen i kristnes misjonsvirksomhet å beskytte islam som landets offisielle og dominerende religion, og dette oppfyller ikke vilkårene i SP artikkel 18 (3) og EMK artikkel 9 (2).

1.5 Forfølgelse på grunn av religion

Forfølgelse i flyktningkonvensjonens forstand forutsetter at visse kriterier er oppfylt. For at et overgrep eller inngrep skal nå terskelen for forfølgelse må det innebære *en alvorlig krenkelse* av menneskeverdet som myndighetene i det aktuelle landet ikke kan eller vil gi beskyttelse mot.³² Ved vurdering om det er behov for beskyttelse skal det også vurderes om asylsøkeren kan få beskyttelse i andre deler av landet: intern flukt. I henhold til UNHCRs anbefalinger skal internfluktalternativet være trygt, tilgjengelig og rimelig.³³

I Statusdirektivet artikkel 9 (1) (a) defineres forfølgelse som «severe violation of basic human rights». I Ot.prp. nr. 75 (2006-2007) presiseres det at en menneskerettskrenkelse ikke trenger å utgjøre umenneskelig behandling eller tortur etter EMK artikkel 3 for å anses som forfølgelse i konvensjonens forstand.³⁴

30 CCPR General Comment No. 22: Article 18, pkt. 8.

31 CCPR General Comment No. 22: Article 18, pkt. 8.

32 Einarsen, T. (2000) *Retten til vern som flyktning*, s. 342, Oslo: Cicero.

33 Ot.prp. nr. 75 (2006-2007), s.97.

34 Ot.prp. nr. 75 (2006-2007), s.415.

Religionsfrihet må regnes som en grunnleggende menneskerettighet. UNHCR understreker at religiøs tro er så fundamentalt for et menneskes identitet at man ikke kan tvinges til å skjule, endre eller gi avkall på den for å unngå forfølgelse. Religionsfrihet skal beskyttes på samme måte som andre konvensjonsgrunner. Ifølge UNHCR ville konvensjonen ikke gitt beskyttelse fra forfølgelse for religiøse årsaker, dersom det var et krav om at en måtte begrense sin aktivitet for å unngå forfølgelse.³⁵ Det betyr at en ikke kan forvente at en person skal avstå fra å misjonere, holde en lav profil eller moderere sin opptreden for unngå forfølgelse.

Flyktningdefinisjonen i FK nevner religion som et av forfølgelsesgrunnlagene. FK artikkel 1 er en statusbestemmelse, som fastsetter grunnlag for å oppnå status som flyktning. En sentral bestemmelse i FK er vernet mot retur jf. FK artikkel 33 (1). Ingen stater skal returnere en flyktning til forfølgelse i sitt hjemland på grunnlag av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap av en spesiell gruppe eller politisk oppfatning. Forbudet mot retur følger videre av flere folkerettslige instrumenter, særlig retten til å ikke bli utsatt for tortur, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff jf. EMK artikkel 3 og SP artikkel 7. Retten til å søke asyl er nedfelt i Verdenserklæringen artikkel 14.

UNHCRs retningslinjer presiserer at forfølgelse på grunn av religion, kan inkludere en eller flere av følgende elementer: religion som tro, religion som identitet og religion som en måte å leve på. *Religion* skal forstås å inkludere teistisk, ikke-teistisk og ateistisk tro. Begrepet *identitet* skal anses å omfatte medlemmer av et samfunn knyttet sammen gjennom religion, ritualer, tradisjoner, etnisitet, nasjonalitet eller opphav. En asylsøker kan identifisere seg med, ha en følelse av tilhørighet eller bli identifisert av andre til å tilhøre en spesiell gruppe eller samfunn. For noen individer er religion et grunnleggende aspekt i deres *måte å leve på* og hvordan de forholder seg til sine omgivelser. Ytre religiøse markeringer som overholdelse av helligdager, religiøse klesplagg eller dietter kan være svært viktig for personers levemåte.³⁶

Tilknytning til religion

Tilknytningen til religionen er sentral for beskyttelsesvurderingen. Individets situasjon og hans/hennes forhold til religionen må vurderes. Dette innebærer en evaluering av hva eventuelle restriksjoner i religionsutøvelse vil bety for asylsøkeren. En begrensning av en spesiell form for religionsutøvelse kan utgjøre forfølgelse, dersom den er viktig for søkeren, selv om utøvelsen ikke er sentral innenfor religionen. Omfanget av restriksjonene og følgene, dersom disse ikke blir etterlevd, må vurderes. I vurderingen av om en konkret begrensning når terskelen for forfølgelse, må altså særlig to forhold vurderes:³⁷

Viktigheten av den aktuelle formen for religionsutøvelse innenfor religionen.

Viktigheten av den aktuelle formen for religionsutøvelse for søkeren.

35 UNHCR Guidelines on International Protection No. 6: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, pkt. 13.

36 UNHCR Guidelines on International Protection No. 6: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A (2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, pkt. 4-9.

37 UNHCR Guidelines on International Protection No. 6: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A (2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, pkt. 16.

Alvorlighetsgrad

Forfølgelse utgjør en alvorlig krenkelse av menneskeverdet. For å vurdere alvorlighetsgraden av krenkelser av menneskerettigheter har en tidligere foretatt en inndeling av selve rettighetene.³⁸ Rettigheter som ikke kan fravikes jf. SP artikkel 4 (2) utgjør én kategori rettigheter, som inkluderer retten til religions- og tankefrihet og retten til å skifte religion. En krenkelse av rettighetene i denne kategorien, må anses å utgjøre forfølgelse.³⁹

Den andre kategorien rettigheter omfatter friheten til å praktisere troen, og ulike former for praktisering: Medlemskap og deltakelse i religiøst fellesskap, religiøs tilbedelse, overholdelse av religiøse plikter, deltakelse i religiøs undervisning og misjonsvirksomhet. Forbud mot medlemskap i et religiøst samfunn, mot privat eller offentlig tilbedelse, eller alvorlige, diskriminerende tiltak rettet mot personer som utøver sin religion eller tilhører et bestemt religiøst samfunn omtales i UNHCRs håndbok som former for forfølgelse.⁴⁰ Slike forbud utgjør begrensninger i religionsfriheten og dersom de ikke oppfyller vilkårene i SP artikkel 18 (3), regnes de som et brudd på religionsfriheten. UNHCR presiserer i sine retningslinjer at det er irrelevant om begrensning av religionsutøvelse kun gjelder offentlig utøvelse av tro og ikke private. Det er videre irrelevant om en begrensning har en støtte fra flertallet i befolkningen.⁴¹ Eksempel på tillatte begrensninger i religionsutøvelse er tiltak som forhindrer kriminelle handlinger. Eksempelvis rituelle drap eller skadelige tradisjoner som kjønnslemlestelse, begrunnet i trosutøvelse.⁴²

Fengsling av en viss varighet, trusler mot liv, helse, personlig frihet og tortur regnes som overgrep som kvalifiserer til forfølgelse. Tvangskonvertering er også et alvorlig brudd på menneskerettighetene og kvalifiserer til forfølgelse.⁴³

Situasjonen i Iran

Religiøs forfølgelse i Iran er ofte knyttet til utøvelse av tro. Konvertitter risikerer reaksjoner fra myndighetenes side. Den troende blir stilt ovenfor et valg: Å avstå fra praktisering av sin tro for å unngå reaksjoner eller å praktisere troen og bli møtt med represalier. Beskyttelsesvurderingen må ta utgangspunkt i de represalier som personen risikerer når han/hun utøver sin tro og om disse reaksjonene når terskelen for forfølgelse i konvensjonens forstand. Begrensninger som konvertitter pålegges og som ikke kan forsvares etter SP artikkel 18 (3) og EMK artikkel 9 (2), er brudd på religionsfriheten. En må vurdere om et slikt brudd på religionsfriheten utgjør en alvorlig krenkelse av menneskeverdet.

38 Hathaway, J. C. (1991) *The Law of Refugee Status*, Toronto: Butterworth og Einarsen, T. (2000) *Retten til vern som flyktning*, s. 342, Oslo: Cicero.

39 Hathaway, J. C. (1991) *The Law of Refugee Status*, s. 109, Toronto: Butterworth

40 UNHCR Håndbok om prosedyrer og kriterier for å fastsette flyktningers rettsstilling i henhold til 1951-konvensjonen og 1967-protokollen om flyktningers rettsstilling, pkt. 72.

41 UNHCR Guidelines on International Protection No. 6: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, pkt. 15.

42 UNHCR Guidelines on International Protection No. 6: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, pkt. 13.

43 UNHCR Guidelines on International Protection No. 6: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, pkt. 20.

1.6 Konvertering sur place

I saker der konverteringen har forekommet etter at en har flyktet fra hjemlandet, kan det være nødvendig å foreta en mer dyptgående undersøkelse av omstendighetene knyttet til konverteringen. UNHCR anbefaler at det bør stilles åpne spørsmål slik at asylsøkeren kan forklare motivasjonen bak konverteringen og hva slags effekt dette har hatt på hans eller hennes liv. I tillegg må det vurderes hvorvidt konverteringen vil bli lagt merke til av myndighetene i hjemlandet og hvordan de i så fall vil respondere. Detaljert landinformasjon er nødvendig for å fastslå om det foreligger et beskyttelsesbehov.⁴⁴

Når det gjelder vurderingen av forfølgelse på grunn av konvertering, tar UNHCR utgangspunkt i at hvis tilknytningen til en religion i seg selv kan føre til forfølgelse, må ikke nødvendigvis tilknytningen være spesielt sterk. Følgelig gjelder dette også konvertering. Hvis utøvelse av den nye religionen fører til forfølgelse, er oppgaven å vurdere om konverteringen er reell og gjennomført.⁴⁵

1.7 EU-domstolen (CJEU) og EMD om begrensning av religion

CJEU og EMD har begge uttalt seg om begrensning av religion i beskyttelsesvurderingen. CJEU behandlet spørsmålet i saken *Bundesrepublik Deutschland v. Y* av 5. september 2012.⁴⁶ CJEU fastslo at hvorvidt en asylsøker kan unngå forfølgelse ved å avstå fra visse religiøse handlinger, er irrelevant for beskyttelsesvurderingen. Domstolen legger til grunn at dersom det er sannsynliggjort at en søker ved retur til sitt hjemland vil utøve sin religion på en måte som vil eksponere han for en reell forfølgelsesfare, skal beskyttelse innvilges i tråd med statusdirektivets artikkel 13.⁴⁷ Domstolen understreker at myndigheter ikke kan forvente at en asylsøker skal frastå fra religionsutøvelse for å unngå forfølgelse. Domstolen bemerket at «an applicant abstaining from religious practices to avoid persecution would amount to ‘renouncing the protection which the [Qualification] Directive is intended to afford the applicant by conferring refugee status’».

EMD er mindre klar i sine uttalelser når det gjelder begrensning av religion for å unngå forfølgelse. *F.G. v Sweden* av 16. januar 2014⁴⁸ ble avgjort ved dissens; fire mot tre. Flertallets vurdering hvilte på at asylsøkeren hadde holdt sin tro privat og at det ikke fantes indikasjoner på at iranske myndigheter var kjent med hans konvertering. Mindretallet påpekte at flertallets konklusjon bygget på en utilstrekkelig og mangelfull vurdering av risikoen for forfølgelse på grunn av religion. Saken er tatt inn til behandling i EMDs storkammer og vil behandles tidlig i 2015.⁴⁹

44 UNHCR Guidelines on International Protection No. 6: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, pkt. 34-35.

45 Ibid.

46 *Bundesrepublik Deutschland v. Y* (C-71/11), *Z* (C-99/11), C-71/11 and C-99/11, European Union: Court of Justice of the European Union, 5 September 2012, tilgjengelig fra: <http://www.refworld.org/docid/505ace862.html> [lastet ned 6. juni 2014]

47 Council Directive 2004/83/EC

48 *F.G. v Sweden*, 43611/11, Council of Europe: European Court of Human Rights, 16 January 2014, tilgjengelig fra: <http://www.refworld.org/docid/52d8odd44.html> [lastet ned 6. juni 2014]

49 European Court of Human Rights, *Press Release*, 03.06.2014, ECHR 158 (2014), tilgjengelig fra: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng-press/pages/search.aspx?i=003-4779355-5818752> [lastet ned 5. juni 2014]

1.8 Likestilling av grunnleggende menneskerettigheter

Religionsfrihet er en grunnleggende menneskerettighet. UNHCR understreker i sine anbefalinger at religiøs tro er så fundamentalt for et menneskes identitet, at man ikke kan tvinges til å skjule, endre eller gi avkall på den for å unngå forfølgelse:⁵⁰

13. Applying the same standard as for other Convention grounds, religious belief, identity, or way of life can be seen as so fundamental to human identity that one should not be compelled to hide, change or renounce this in order to avoid persecution. Indeed, the Convention would give no protection from persecution for reasons of religion if it was a condition that the person affected must take steps – reasonable or otherwise – to avoid offending the wishes of the persecutors.

UNHCR likestiller religion med andre konvensjonsgrunner for beskyttelse.⁵¹ I FK er forfølgelse på bakgrunn av religion inkludert i selve definisjonen av en flyktning, jf. artikkel 1 A (2), på lik linje med rase, nasjonalitet og medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning.

50 UNHCR Guidelines on International Protection No. 6: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A (2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, pkt. 13.

51 UNHCR Guidelines on International Protection No. 6: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A (2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, pkt. 13.

2 Landinformasjon

2.1 Konvertitter i Iran

Innbyggertallet i Iran var i juli 2013 79,853,900.⁵² Iran har siden 1979 vært en islamsk republikk. Landinfo skriver i sin rapport fra 2011 at det ikke finnes offentlig statistikk for religiøse minoriteter i Iran, men at tallet på kristne er estimert til cirka 300 000 i 1979 og mellom 80 000 og 200 000 i 2011.⁵³ I henhold til CIA Factbook⁵⁴ viser tall fra 2011 at 99.4% av iransk befolkning er muslimer, mens de resterende 0.6% er zoroastere, jøder, kristne og bahaier. Det store flertallet av kristne iranere er bosatt i Teheran, Isfahan eller Tabriz. Det finnes 25 registrerte kirker i Teheran, hvor assyrere, armenere, protestanter, katolikker, adventister og ortodokse kristne kan praktisere sin tro.⁵⁵ I Iran skilles det mellom etniske og ikke-etniske kristne. De etnisk kristne regnes å være assyriske kaldeiske og armenske kristne, mens den ikke-etniske gruppen består av personer tilhørende evangeliske og protestantiske kirker, der mange er konvertitter fra islam før revolusjonen i 1979.⁵⁶ Iranske myndigheter har ikke siden revolusjonen i 1979 tillatt opprettelse av nye religiøse fellesskap eller kirker, etnisk ortodokse, protestantiske eller andre.⁵⁷ Evangeliske kirker overvåkes i stor grad av iranske myndigheter, og kirkeledere presses til å skrive under på erklæringer om å ikke misjonere, begrense adgangen til allerede-eksisterende medlemmer og nekte tilstedeværelse av muslimer under gudstjenester. Konvertitter nektes dermed adgang til disse kirkene.⁵⁸ Det er strenge restriksjoner på trykking og distribusjon av kristent materiale.⁵⁹ I Iran er konvertering fra islam til kristendommen sidestilt med forræderi og er strengt forbudt, og kan straffes med dødsstraff for apostasi. Iran bryter i praksis konsekvent med de internasjonale forpliktelsene.⁶⁰

Landinformasjon gir ikke inntrykk av noen enhetlig praksis hos iranske myndigheter, når det gjelder hvilke tiltalepunkter som reises mot konvertitter. Tilgjengelig landinformasjon viser at konvertering

52 Index Mundi, *Iran Demographics Profile 2013*, tilgjengelig fra: http://www.indexmundi.com/iran/demographics_profile.html [lastet ned 7. juni 2014]

53 Landinfo Temanotat, (7. juli 2011) *Iran: Kristne og konvertitter*, s.5, tilgjengelig fra: http://www.landinfo.no/asset/1771/1/1771_1.pdf [lastet ned 5. juni 2014]

54 Central Intelligence Agency, *The World Factbook, Iran*, tilgjengelig fra: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ir.html> [lastet ned 5. juni 2014]

55 Landinfo Temanotat, (7. juli 2011) *Iran: Kristne og konvertitter*, s.5, tilgjengelig fra: http://www.landinfo.no/asset/1771/1/1771_1.pdf [lastet ned 5. juni 2014]

56 Landinfo Temanotat, (7. juli 2011) *Iran: Kristne og konvertitter*, s.8, tilgjengelig fra: http://www.landinfo.no/asset/1771/1/1771_1.pdf [lastet ned 5. juni 2014]

57 International Campaign for Human Rights (2013) *The Cost of Faith, Persecution of Christian Protestants and Converts in Iran*, s.10, tilgjengelig fra: http://www.iranhumanrights.org/wp-content/uploads/Christians_report_Final_for-web.pdf [lastet ned 1. juni 2014]

58 UN General Assembly, *Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran: note / by the Secretary-General*, 4 October 2013, tilgjengelig fra: <http://www.refworld.org/docid/534e4e24.htm> [lastet ned 5. juni 2014]

59 U.S. Department of State 2010 International Religious Freedom Report 2010 – Iran. Washington, DC: US Department of State, i Landinfos Temanotat, (7. juli 2011) *Iran: Kristne og konvertitter*, s.8, tilgjengelig fra: http://www.landinfo.no/asset/1771/1/1771_1.pdf [lastet ned 5. juni 2014]

60 FNs Spesialrapportør, *October 2012 Report Supplement*, tilgjengelig fra: <http://shaheedoniran.org/english/sources/reported-cases/2012-report-supplement/> [lastet ned 5. mars 2014]

kan medføre risiko for umenneskelig eller nedverdiggende behandling, tortur, både kortvarige og langvarige fengslinger og krav om å frafalle sin nye tro for å bli løslatt. Iranske myndigheter vil forhindre økt oppslutning om andre religioner enn islam.

Kristne konvertitter har svært begrensede muligheter til å utøve sin religion i Iran. Restriksjoner innebærer å måtte avstå fra alminnelig praktisering av religion, som gudstjenester og bønnemøter i samvær med andre kristne, muligheten til å leve åpent som kristen, muligheten til å eie kristent materiale som en bibel, muligheten til å misjonere, den faktiske muligheten til å leve ut sin religiøse tro. Konvertitter som ønsker å utøve sin religiøse tro i fellesskap med andre kristne, tvinges inn i uregistrerte og ulovlige hjemmekirker. En hjemmekirke består som regel av 10-15 medlemmer som møtes privat.

2.2 FNs spesialrapportør

Ahmed Shaheed ble utnevnt som FNs spesialrapportør for menneskerettigheter i Iran den 17. juni 2011. Allerede i en rapport av 23. september 2011 uttrykker han bekymring for de omfattende restriksjoner som iranske myndigheter pålegger kristne konvertitter og diskriminering av kristne. Ifølge rapporten gjelder dette særlig kristne protestanter som nylig har konvertert.⁶¹ Ifølge spesialrapportøren følger iranske etterretningsmyndigheter nøye med på kristne og kristne forsamlinger. Kristne protestanter arresteres rutinemessig for avhør og utspørring om tro, aktiviteter innenfor kirken og om andre medlemmer av kirken. Kristne blir ofte oppfordret til å vende tilbake til islam.

I oktober 2012 meldte spesialrapportøren at mer enn 300 kristne var blitt arrestert siden juni 2010. I rapporten navnga han et stort antall kristne og konvertitter som er eller tidligere har vært fengslet. Det gis flere eksempler på personer som er dømt eller som har vært fengslet i flere måneder uten dom. I mange tilfeller er det ukjent om personer har blitt dømt og hvilken dom de har fått. Rapporten dokumenterer flere tilfeller der iranske myndigheter har arrestert alle medlemmer i en hjemmekirke.⁶² Spesialrapportøren meldte videre at iranske myndigheter truer kristne med arrestasjon og anklager for apostasi, dersom de ikke vender tilbake til islam. Kirkegrupper har blitt nektet registrering som offisiell religiøs organisasjon eller tillatelse til å etablere en kirke i en offentlig bygning.

Shaheed rapporterte i februar 2013⁶³ at konvertitter i varetekt ble truet med å skulle stilles for retten, anklaget for apostasi. Konvertitter ble presset til å underskrive en erklæring om at de skulle avslutte kirkelige aktiviteter for å bli løslatt.⁶⁴ I rapport av 4. oktober 2013 informerte Spesialrapportøren om razziaer i- og tvangsstengning av hjemmekirker.⁶⁵ At hjemmekirker blir oppsøkt av sikkerhetsstyrkene er derfor en reell frykt hos medlemmene.

61 UN General Assembly, *The situation of human rights in the Islamic Republic of Iran: note / by the Secretary-General*, 23 September 2011, A/66/374, tilgjengelig fra: <http://www.refworld.org/docid/4e9fd49e2.html> [lastet ned 5. juni 2014]

62 FNs spesialrapportør, *October 2012 Report Supplement*, tilgjengelig fra: <http://shaheedoniran.org/english/sources/reported-cases/2012-report-supplement/> [lastet ned 5. mars 2014]

63 Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran*, Advance Unedited Version, 28. Februar 2013, tilgjengelig fra: http://www.ohchr.org/Documents/Countries/IR/A-HRC-22-56_en.pdf [lastet ned 5. april 2014]

64 UK Home Office, Country of Origin Information (COI) (26. September 2013), *Iran*, tilgjengelig fra: http://www.ecoi.net/file_upload/1226_1380713752_iranreport-0913.pdf [lastet ned 6. april 2014]

65 UN General Assembly, *Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran : note / by the Secretary-General*, 4 October 2013, tilgjengelig fra: <http://www.refworld.org/docid/534e4e24.html> [lastet ned 5. juni 2014]

Iranske myndigheter har definert hjemmekirker og evangeliserende kristne som en trussel mot nasjonal sikkerhet. De fleste straffesaker med anklager om brudd mot nasjonal sikkerhet, går for den revolusjonære domstolen i Iran. I noen tilfeller blir kristne dømt for å ha vist sin religiøse overbevisning offentlig. Senest i oktober 2013 ble fire kristne dømt til 80 piskeslag for å ha drukket vin under en kristen andakt.⁶⁶ Det er sjelden at konvertitter formelt siktes for apostasi, men kristne blir ofte rutinemessig truet med anklager om apostasi.⁶⁷

I mars 2014 rapporterte Shaheed om konvertitter preget av frykt for arrestasjon og fengsling.⁶⁸ Ifølge spesialrapportøren satt det per januar 2014 49 kristne fengslet i Iran. I 2013 ble det meldt om 42 arrestasjoner av kristne, der 35 personer ble dømt for medlemskap i hjemmekirker, reelle eller antatte misjonerende aktiviteter eller kontakt med kirker utenfor Iran. Strafferammen varierte fra ett til ti år.

2.3 Human Right Watch

Human Rights Watch (HRW) mener politikken som har vært ført de siste årene viser at iranske myndigheter ser på evangeliserende kristne grupper som en trussel. Dette kommer klart fram i offentlige taler, av blant annet av den iranske åndelige lederen Ayatollah Ali Khamenei. Ordren er å slå ned på disse gruppene. Med referanse til evangeliserende og protestantiske kirker uttalte Khamenei i oktober 2010 at «det er viktig å bekjempe falsk og misledende tro». I februar 2011 sammenlignet guvernøren av Teheran-provinsen, Morteza Tamadon, evangeliserende kristne med sunni-ekstremister og Taliban. Tamadon kalte dem for «falske, avvikende og korrupte kulter». Høyt profilerte iranske offiserer og ledere er bekymret for økningen i tilslutning til ikke-muslimske religioner, spesielt blant unge.⁶⁹

HRW ser det økte presset på hjemmekirkebevegelsen som en følge av omfattende restriksjoner mot kristne og de registrert kirkene i landet siden 1979. Restriksjoner inkluderer overvåkning av kirkeaktiviteter, begrensning av medlemsantall i kirker, begrensning på tillatelser til opprettelse av nye kirker og kontroller og forbud mot publisering og distribuering av bibler på persisk.⁷⁰

Risikoen for å bli arrestert og fengslet gjelder ikke bare pastorer og ledere av kristne samfunn. I perioden juni 2010 – februar 2011 arresterte iranske myndigheter mer enn 250 kristne. I mange tilfeller varer arrestasjoner i noen få dager. Men for å bli løslatt, må konvertitten signere en erklæring om ikke å delta i fremtidige misjonerende aktiviteter. Selv om det i noen av disse sakene ikke reises formell tiltale, mener HRW at høye kausjonsbeløp og trusler om å la saken «være åpen» brukes for å skremme arresterte fra å delta i kristne aktiviteter. En åpen sak innebærer fortsatt muligheten for overgrep i etterkant av løslatelsen.

66 Christian Solidarity Worldwide (23.oktober 2013) Iran: Four Christians sentenced to 80 lashes each for drinking communion wine”, tilgjengelig fra <http://dynamic.csw.org.uk/article.asp?t=press&id=1595> [lastet ned 9.juni 2014] i UN Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran*, 18 March 2014, A/HRC/25/61, tilgjengelig fra: <http://www.refworld.org/docid/534e4dod4.html> [lastet ned 10.juni 2014]

67 International Campaign for Human Rights in Iran (2013) “The Cost of Faith: Persecution of Christian Protestants and Converts in Iran” tilgjengelig fra: www.iranhumanrights.org/wp-content/uploads/Christians_report_Final_for-web.pdf [lastet ned 10.juni 2014] i UN Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran*, 18 March 2014, A/HRC/25/61, tilgjengelig fra: <http://www.refworld.org/docid/534e4dod4.html> [lastet ned 10.juni 2014]

68 UN Human Rights Council, *Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran*, 18 March 2014, A/HRC/25/61, tilgjengelig fra: <http://www.refworld.org/docid/534e4dod4.html> [lastet ned 9.juni 2014]

69 Uttalelse i epost til NOAS

70 Ibid

Kristne konvertitter risikerer å bli arrestert og anklaget for frafall fra islam, eller apostasi. Men de fleste arrestasjoner av kristne begrunnes med brudd på iransk sikkerhetslov. Ifølge HRW bruker iranske myndigheter anklager om apostasi for å skremme fengslede. Den mest brukte tiltale mot konvertitter er brudd på bestemmelser i iransk straffelov som forbyr «acting against the national security, propaganda against the state, contact with enemy foreign countries eller insulting Islamic sanctities».

I følge HRW har iranske myndigheter siden 2010 slått hardt ned på ekte eller antatte evangeliserende kristne, kristne misjonærer og kristne konvertitter. Medlemmer av evangeliserende grupper og medlemmer i hjemmekirker har vært spesielt utsatte. HRW har dokumentert og fulgt saker som omhandler diskriminering, vilkårlige arrestasjoner og fengslinger, ulovlige domfellelser og misbruk av makt fra sikkerhetsstyrker og dommere i møte med kristne. HRW mener medlemmer, eller antatte medlemmer, av evangeliserende kristne grupper er blant de mest utsatte religiøse minoritetene i Iran.

2.4 Andre kilder

UK Home Office rapporterte i notat av 26. september 2013⁷¹ om en forverret situasjon for minoriteter i Iran etter presidentvalget i juni 2009. Siden 2012 har situasjonen forverret seg ytterligere for konvertitter med økt trakassering, arrestasjoner, rettssaker og fengsling. Det er rapportert om særskilt press mot kristne i Teheran, Kermanshah, Esfahan og Shiraz.

The US Commission on International Religious Freedom uttalte i sin årsrapport at undertrykkelsen av religiøse minoriteter fortsatte etter regjeringsskiftet i juni 2013. Spesielt utsatte er baha'ier og kristne konvertitter. Kommisjonen rapporterte om kontinuerlige brudd på retten til religionsutøvelse med forlengede arrestasjoner, tortur og henrettelser.⁷²

En tidligere ansatt i Irans revolusjonære styrke, som nå har fått beskyttelse i Europa, beskrev myndighetenes trakassering av kristne konvertitter i et intervju med den amerikanske avisen *The Daily Caller* i 2012.⁷³ Det iranske regime beordrer ansatte i den nasjonale etterretningstjenesten til brutale metoder som fengsling, tortur og massebrenning av bibler for å hindre konvertering til kristendom. Ifølge denne kilden finnes det 30 000 dokumenter med informasjon om kristne konvertitter bare i Shiraz. I Irans storbyer sender myndighetene spioner inn i de kristne miljøene for å identifisere pastorer og medlemmer av hjemmekirker. Iransk etterretning gjennomfører deretter arrestasjoner. Tortur brukes som en metode for å tvinge frem tilståelser om ulovlig aktivitet og samarbeid med land som Israel og Amerika.⁷⁴

71 UK Home Office, Country of Origin Information (COI) (26. September 2013), *Iran*, tilgjengelig fra: http://www.ecoi.net/file_upload/1226_1380713752_iranreport-0913.pdf [lastet ned 6. april 2014]

72 The US Commission on International Religious Freedom (2014) Annual Report og the U.S. Commission on international religious freedom, s.59, tilgjengelig fra: <http://www.uscirf.gov/sites/default/files/USCIRF%202014%20Annual%20Report%20PDF.pdf> [lastet ned 5.juni 2014]

73 The Daily Caller (05. oktober 2012) Iranian intelligence agents target, arrest Christian converts, *The Daily Caller News Publication*, tilgjengelig fra: <http://dailycaller.com/2012/05/10/iranian-intelligence-agents-target-arrest-christian-converts/> [lastet ned 5. juni 2014]

74 Ibid.

2.5 Fengsling av konvertitter

Spesialrapportøren for Iran og HRW har begge rapportert at iranske etterretningsmyndigheter rutinemessig arresterer kristne for avhør, utspørring om deres tro og aktiviteter, og for å få informasjon om andre medlemmer av kirken. Iranske myndigheter forsøker aktivt å hindre konvertitter fra å delta i kristen julefeiring, ved å øke antallet arrestasjoner.⁷⁵

Lengden på fengselsopphold for arresterte konvertitter varierer fra måneder til flere år.⁷⁶ Trusler om dødsstraff for frafall fra islam brukes som et pressmiddel for at konvertitter skal vende tilbake til islam. Konvertitter kan unngå arrestasjon og domfellelse dersom de velger å samarbeide med iranske myndigheter. Arian Risbaf, konvertitt og tegnefilmdubber, forklarte i 2010 at han under avhør av den iranske etterretningen ble presset til å stille som informant for myndighetene og angi andre medlemmer av hjemmekirken hvor han var medlem.⁷⁷ Etterretningsoffiserene hadde lagret store mengder informasjon om ham, som bilder, tekster og videoer han hadde laget for en kristen tv-kanal. Risbaf ble truet med fem til seks års fengselsstraff og tortur, dersom han ikke samarbeidet.

Det iranske kristne nyhetsbyrået Mohabat News og andre kristelige organisasjoner og nettverk rapporterer stadig om arrestasjoner og fengslinger av kristne konvertitter i Iran. NOAS presenterer et utvalg av slike rapporter. De viser hvordan vanlige medlemmer av hjemmekirker arresteres vilkårlig, og at iranske myndigheter i mange tilfeller har krevd høye kausjoner eller fraskrivelse av kristen tro for løslatelse.

Mohabat News rapporterte i januar 2012 om arrestasjon av den kristne konvertitten Leila Mohammadi i Kianshahr øst for Teheran 30. juli 2011. Huset hennes ble gjennomført og personlige eiendeler ble konfiskert. Hun ble dømt til to års fengsel for anti-islamisk propaganda, opprettelse av en hjemmekirke, fornærmelse av hellige skikkelser og aktiviteter mot nasjonal sikkerhet. Etter 74 dager på isolat i Evin-fengselet i den nordvestlige delen av Teheran, ble hun løslatt mot en kausjon på \$150 000. Mohabat rapporterte at noen dager etter Mohammadis arrestasjon ble Parviz G arrestert av iranske sikkerhetsstyrker, etter en grundig husundersøkelse og inndragelse av hans PC. Parviz ble løslatt etter tre dager i Evin-fengselet, etter først å ha signert en fraskrivelse av sin kristne tro.⁷⁸

Organisasjonen Church in Chain meldte 8. februar 2012 om åtte konvertitter som ble fengslet under en razzia av en hjemmekirke i Shiraz. 21. februar 2012 ble 13 personer arrestert under en razzia av en hjemmekirke i Kermanshah.⁷⁹

Seks personer ble ifølge World Watch Monitor arrestert i februar 2012 på grunn av sitt medlemskap i en hjemmekirke i Shiraz. Medlemmene ble idømt 44 måneder i fengsel. To av de dømte fikk

75 International Campaign for Human Rights in Iran (10. januar 2014) *Four Christian Converts Arrested in Karaj on New Year's Eve*, tilgjengelig fra: <http://www.iranhumanrights.org/2014/01/christian-new-year/> [lastet ned 5. juni 2014]

76 FNs spesialrapportør, *October 2012 Report Supplement*, tilgjengelig fra: <http://shaheedoniran.org/english/sources/reported-cases/2012-report-supplement/> [lastet ned 5. mars 2014]

77 International Campaign for Human Rights in Iran (2013) *The Cost of Faith, Persecution of Christian, Protestants and Converts in Iran*, s.59, tilgjengelig fra: http://www.iranrights.org/attachments/library/doc_178.pdf [lastet ned 5. juni 2014]

78 Mohabat News/Iranian Christian News Agency (29. januar 2012) *Iranian Christian Convert sentenced to two years in prison*, tilgjengelig fra: http://mohabatnews.com/index.php?option=com_content&view=article&id=3887:iranian-christian-convert-sentenced-to-two-years-in-prison&catid=36:iranian-christians&Itemid=279 [lastet ned 4. juni 2014]

79 Church in Chains (15. mars 2012) *Iran: 27 Christians arrested in continuing crackdown*, tilgjengelig fra: <http://www.cccf.ie/node/504> [lastet ned 3. juni 2014]

forlenget dommen med åtte måneder.⁸⁰

Iran Human Right Documentation Center rapporterte 3. juli 2012 om Mehrdad Sajjadi og hans kone Forough Dashtianipour, begge kristne konvertitter, som ble arrestert av iranske sikkerhetsstyrker 24. mai 2012 i sitt hjem i Karaj. Dashtianipour betalte 100 millioner toman⁸¹ i kausjon. Etter to uker i forvaring ble han løslatt 7. juni 2012.⁸² Sajjadi ble løslatt fra Evin-fengselet i juli 2013 mot en kausjon på \$100,000.⁸³

Den kristne nettavisen, The Christian Post, meldte 10. august 2013 om konvertitten Mustafa Bordbar fra Rasht, som sammen med 50 andre konvertitter ble arrestert den 27. desember 2012. Konvertittene feiret jul sammen nord i Teheran. De ble avhørt i flere timer og tvunget til å oppgi personlige passord til e-post kontoer og Facebook. I juli 2013 ble Bordbar dømt til ti års fengselsstraff for å ha deltatt i en gruppe som arbeidet mot nasjonens sikkerhet.⁸⁴

Organisasjonen Christian Solidarity Worldwide meldte 4. oktober 2013 at Maryam Naghash-Zagaran ble arrestert i slutten av 2012, etter to år med gjentatte avhør av iranske myndigheter. Etter ransakelse av huset hennes ble hun satt i varetekt i fengselet i Vozara, før hun ble overført til Evin-fengselet. Her oppholdt hun seg i 19 dager. Nasim ble løslatt mot kausjon på 70 millioner toman, som tilsvarer cirka \$61 000. 9. mars 2013 ble hun dømt til fire års fengsel etter straffelovens artikkel 610, for å ha drevet propaganda mot det iranske regimet og aktiviteter mot nasjonal sikkerhet. 15. juli 2013 startet hun soningen i Evin-fengselet.⁸⁵

Menneskerettighetsorganisasjonen International Christian Concern har rapportert om to universitetsstudenter som 9. januar 2013 ble fengslet i sine hjem i den vestlige delen av Teheran. De ble dømt for opprettelse av- og propaganda for hjemmekirker og for å ha holdt samlinger med intensjon om å begå kriminelle handlinger. Personlige eiendeler, som datamaskin, kristne bøker, kristne CD-er og kameraer, ble konfiskert under arrestasjonen.⁸⁶

Human Rights Activists News Agency har rapportert om Ibrahim Firouzi som ble arrestert 7. mars 2013 på arbeidsplassen sørvest for Teheran. Hans datamaskin og kristne bøker ble samtidig konfiskert.⁸⁷ Etter 53 dager i Evin-fengselet, ble Firouzi løslatt mot en kausjon på 30 million toman.

80 World Watch Monitor, (19. juni 2013) *Iran convicts six Christian converts*, tilgjengelig fra: <https://www.worldwatchmonitor.org/2013/06/2565285/> [lastet ned 4. mai 2014]

81 100 millioner toman tilsvarer cirka \$ 80 000.

82 Iran Human Right Documentation center (3. juli 2012) *High bail set as condition for temporary release of imprisoned Christian convert Mehrdad Sajjadi*, tilgjengelig fra: <http://www.iranhrdc.org/english/news/inside-iran/1000000153-temporary-release-of-imprisoned-christian-convert-mehrdad-sajjadi-made-conditional-upon-high-bail.html#.U5WTdD9FqF6> [lastet ned 4. mai 2014]

83 Farsi Christian News Network (9. juli 2013) *Release of the Christian convert Mehrdad Sajadi*, tilgjengelig fra: <http://www.fcnn.net/index.php/en/news/iranianchristians/231-releaseofthechristianconvertmehrdadsajadi> [lastet ned 3. mai 2014]

84 The Christian Post (10. august 2013) *Iran sentences Christian Convert to 10 years in Infamous Evin Prison*, tilgjengelig fra: <http://www.christianpost.com/news/iran-sentences-christian-convert-to-10-years-in-infamous-evin-prison-101883/> [lastet ned 2. mai 2014]

85 Christian Solidarity Worldwide (4. oktober 2013) *Iran: CSW expresses concern over Maryam Naghash Zargaran's health in prison*, tilgjengelig fra: <http://dynamic.csw.org.uk/article.asp?t=news&id=1881> [lastet ned 5. mai]

86 International Christian Concern (3. april 2014) *Two Christians Imprisoned 50 Days in Iran*, tilgjengelig fra: <http://www.persecution.org/2013/03/05/two-christians-imprisoned-50-days-in-iran/> [lastet ned 2. juni 2014]

87 Human Rights Activists News Agency (5. mai 2013) *Temporal release of a converted Christian from Evin prison*, tilgjengelig fra: <https://hra-news.org/en/temporal-release-of-a-converted-christian-from-evin-prison> [lastet ned 3. juni 2014]

6. juli 2013 ble han dømt til ett års fengselsstraff og to år i eksil i grensebyen Sarbaz i Sistan og Baluchestan- provinsen.⁸⁸

International Campaign for Human Rights in Iran har meldt at Mohammed Reza Farid, Saeed Safi og Hamid Reza Ghadiri ble arrestert 29. mai 2013 av iranske sikkerhetsstyrker i en hjemmekirke i Isfahan. Andre tilstedeværende medlemmer av hjemmekirken fikk konfiskert sine ID-kort og måtte oppgi informasjon om hjemmekirken til sikkerhetsstyrkene. I etterkant av arrestasjonen ble de øvrige medlemmene av hjemmekirken kontaktet av sikkerhetsstyrkene og avhørt om de arresterte medlemmene. Alle ble truet med arrestasjoner dersom de nektet å samarbeide.⁸⁹

Mens media sommeren 2013 var opptatt av presidentvalget, benyttet iranske myndigheter anledningen til å arrestere flere kristne konvertitter. Arrestasjonene fikk minimal dekning i media. I samme periode dømte den revolusjonære domstolen i Shiraz fire kristne konvertitter til tre år og åtte måneders fengsel for å ha deltatt i en hjemmekirke, spredt det kristne budskap, hatt kontakt med utenlandske myndigheter, drevet propaganda mot regimet og drevet aktiviteter mot den iranske nasjonale sikkerhet.⁹⁰

UK Home Office meldte i en rapport 26. september 2013 om en razzia den 15. august 2013 i en hjemmekirke i Teheran. Medlemmer av hjemmekirken ble slått, mishandlet og truet. Hjemmekirken ble gjennomført og personlige gjenstander konfiskert. Fem medlemmer ble rapportert arrestert.⁹¹

Mitra Rahmati og Maryam Jalili ble dømt til to og et halvt års fengsel for å ha drevet misjonering blant muslimer og for sitt medlemskap i en kristen gruppe. Kvinnene ble løslatt fra Evinfengselet den 17. september 2013, en måned tidligere enn antatt, og rett før President Rouhanis deltakelse på FNs generalforsamling i New York.⁹²

International Campaign for Human Rights in Iran rapporterte om arrestasjoner av flere kristne konvertitter i en hjemmekirke i den østlige delen av Teheran i julen 2013. Familiene og øvrige pårørende hadde to uker etter arrestasjonene ingen informasjon om de arrestertes situasjon, bortsett fra at de ble holdt i Evin- fengselet.⁹³

31. desember 2013 ble fire kristne konvertitter arrestert i sin hjemmekirke i landsbyen Fardis, i Karaj, 36 kilometer utenfor Teheran. Arrestasjonene fant sted mens konvertittene feiret nyttår på

88 Mohabat News/Iranian Christian News Agency (19.august, 2013) *Revolutionary Court Sentenced Iranian Christian Convert to Prison and Exile + Document*, tilgjengelig fra: http://mohabatnews.com/index.php?option=com_content&view=article&id=7373:revolutionary-court-sentenced-iranian-christian-convert-to-prison-and-exile-document&catid=36:iranian-christians&Itemid=279 [lastet ned 3.juni 2014]

89 International Campaign for Human Rights (8.juli 2013) *No Information About Christian Converts, Continued Pressure on Members of Evangelical Churches*, tilgjengelig fra: http://www.iranhumanrights.org/2013/07/christian_converters/ [lastet ned 2.juni 2014]

90 Mohabat News/Iranian Christian News Agency (16.juni 2013) *Six Christian Converts Convicted Amid Presidential Election Fuss*, tilgjengelig fra: http://www.mohabatnews.com/index.php?option=com_content&view=article&id=7009:six-christian-converts-convicted-amid-presidential-election-fuss-&catid=36:iranian-christians&Itemid=279 [lastet ned 5.juni 2014]

91 UK Home Office, Country of Origin Information (COI) (26. September 2013), *Iran*, tilgjengelig fra: http://www.ecoi.net/file_upload/1226_1380713752_iranreport-0913.pdf [lastet ned 6. april 2014]

92 Christian Headlines (25.september 2013) *Iran Releases Two Christians, But Many More Still Imprisoned*, tilgjengelig fra: <http://www.christianheadlines.com/blog/iran-releases-two-christians-many-still-imprisoned.html> [lastet ned 4.juni 2014]

93 International Campaign for Human Rights in Iran (10.januar 2014) *Four Christian Converts Arrested in Karaj on New Year's Eve*, tilgjengelig fra: <http://www.iranhumanrights.org/2014/01/christian-new-year/> [lastet ned 3.juni 2014]

tradisjonelt kristent vis.⁹⁴ Under arrestasjonen ble personlige eiendeler som PC, CD-er, familiealbum, en satellittmottaker, flere bøker og notater konfiskert.

Konvertitten Vahid Hakkani ble arrestert 8. februar 2012, sammen med de andre medlemmene i hjemmekirken han tilhørte. I juni 2013 ble Hakkani og de andre medlemmene dømt til nærmere fire års fengsel for deltakelse i en hjemmekirke, å ha spredt kristendommen, hatt kontakt med utenlandske myndigheter, drevet propaganda mot regimet og truet nasjonens sikkerhet. 20. mars 2014 startet Hakkani en sultestreik i fengselet. Streiken var en protestreaksjon mot regjeringen, etter at Hakkani ble nektet betinget løslatelse etter å ha sonet halvparten av straffen. Slik løslatelse er vanlig praksis i Iran. En talsmann fra Middle East Concern uttalte i forbindelse med sultestreiken: «Dessverre, de tøffe forholdene som har fått Vahid til å starte denne sultestreiken, er forhold som mange andre samvittighetsfanger opplever: En hard dom, etter en urettferdig rettssak, å bli nektet løslatelse mot kausjon, mangelfull medisinsk behandling, og soning i et farlig og overbefolket fengsel».⁹⁵

2.6 Razziaer av hjemmekirker

Spesialrapportøren informerer om razziaer og stengning av hjemmekirker.⁹⁶ Pass konfiskeres vanligvis under razziaer i hjemmekirker eller når konvertitter returnerer til Iran etter deltakelse på kristne konferanser i utlandet. Konvertitter må i slike tilfeller møte for domstolen. De blir presset til å vende tilbake til islam for å få tilbake dokumentene sine og for å unngå straffeforfølgelse. Det er også vanlig at andre private eiendeler konfiskeres under razziaer i hjemmekirker i Iran. Telefoner og datamaskiner brukes av iransk etterretning for å finne ytterligere informasjon om aktivitetene i hjemmekirken, og for å identifisere flere medlemmer.⁹⁷

2.7 Mishandling i iranske fengsel

Spesialrapportøren for Iran har informert om ekstremt dårlige forhold for innsatte i fengslene Bandar Abbas, Evin, Karoun, Mahabad og Rajai Shahr. Fengslene ble beskrevet som overfylte, med begrenset tilgang til sanitære fasiliteter, medisinsk hjelp og ernæring. Fengslene skiller ikke tilstrekkelig mellom fanger som sitter inne for voldshandlinger og fengsling på andre grunnlag.⁹⁸

International Campaign for Human Rights in Iran har i en rekke intervjuer med tidligere innsatte fått informasjon om dårlig behandling og tortur i iranske fengsel.⁹⁹ Seks kristne fortalte at de hadde

94 International Campaign for Human Rights in Iran (10.januar 2014) *Four Christian Converts Arrested in Karaj on New Year's Eve*, tilgjengelig fra: <http://www.iranhumanrights.org/2014/01/christian-new-year/> [lastet ned 3.juni 2014]

95 Morning Star News (2.april 2014) *Christian Prisoner in Iran Protests Harsh Treatment with Hunger Strike*, tilgjengelig fra: <http://morningstarnews.org/2014/04/christian-prisoner-in-iran-protests-harsh-treatment-with-hunger-strike/> [lastet ned 2.mai 2014]

96 UN General Assembly, *Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran : note / by the Secretary-General*, 4 October 2013, tilgjengelig fra: <http://www.refworld.org/docid/534e4e24.html> [lastet ned 5.juni 2014]

97 Christian Solidarity Worldwide (januar 2013) *Religious freedom - Concerns and recommendations*, tilgjengelig fra: http://www.stefanus.no/filestore/Rapporter_notater_blader_etc/Iranbriefingjan13.pdf [lastet ned 2.mai 2014]

98 UK Home Office, Country of Origin Information (COI) (26. September 2013), *Iran*, tilgjengelig fra: http://www.ecoi.net/file_upload/1226_1380713752_iranreport-0913.pdf [lastet ned 6. april 2014]

99 International Campaign for Human Rights (2013) *The Cost of Faith, Persecution of Christian Protestants and Converts in Iran*, s.10, tilgjengelig fra: http://www.iranhumanrights.org/wp-content/uploads/Christians_report_Final_for-web.pdf [lastet ned 1.juni 2014]

blitt holdt på isolat over lengre tid, med etterfølgende minimal kontakt med familie. Noen av de intervjuede fortalte om fysisk vold. De hadde blitt slått, pisket, hengt fra en krok i taket og slått med kabler og ledninger og brent med sigaretter. De arresterte ble truet med at dersom de fortalte om avhørene og behandlingen i fengselet, ville de bli drept.

Nettstedet The Daily Caller meldte i 2012 at en vanlig metode for å få innsatte i iranske fengsel til å samarbeide, var å innkalle ektefeller til avhør. Ektefellen ble mishandlet foran den innsatte. Arresterte har blitt holdt i et slags «fangehull» i ukesvis uten noen form for menneskelig kontakt. En form for tortur som fører til tap av følelse av tid.¹⁰⁰

Fox News meldte tidlig i 2013 om utstrakte former for tortur i Evin-fengselet.¹⁰¹ Juling, tortur, lik-som-henrettelser og brutale avhør ble beskrevet som normale rutiner. Christian Solidarity Worldwide (CSW) meldte i 2013 om manglende medisinsk behandling, samt psykisk og fysisk tortur under avhør.¹⁰² Det iransk-kristne nyhetsbyrået Mohabat News meldte den 27. desember 2010 om brutal behandling av fanger i Shahryar-fengselet.¹⁰³

2.8 Løslatelse fra iranske fengsel

HRW har meldt om at høye kausjoner for å bli løslatt fra fengsel kan være innført for å skremme og advare arresterte fra å delta i kristne aktiviteter. Kausjoner kan variere mellom \$20,000 og \$200,000.¹⁰⁴ CSW rapporterte i 2011 at den største delen av arresterte kristne hadde blitt løslatt mot kausjon eller mot klare advarsler mot å fortsette religiøs aktivitet.¹⁰⁵ United States Commission on International Religious Freedom meldte i sin årsrapport for 2013 om det samme.¹⁰⁶

Landinfo melder at en person som arresteres med mistanke om å være konvertitt, løslates ved å vende tilbake til islam.¹⁰⁷ Konvertitten skriver da under på et dokument med løfte om å forlate kristendommen.¹⁰⁸ En frasingelse av tro kan føre til en hurtig løslatelse fra fengselet. Anklagene blir imidlertid ofte opprettholdt etter løslatelse. En fremtidig fengsling fremstår dermed som en vedvarende trussel.

100 The Daily Caller (5.oktober 2012) *Iranian intelligence agents target, arrest Christian converts*, tilgjengelig fra: <http://dailycaller.com/2012/05/10/iranian-intelligence-agents-target-arrest-christian-converts/> [lastet ned 15.mai 2014]

101 Fox News (28.januar 2013) *Hell on Earth: Inside Iran's brutal Evin prison*, tilgjengelig fra: <http://www.foxnews.com/world/2013/01/28/inside-evin-look-at-world-most-notorious-political-prison/> [lastet ned 3.mai 2014]

102 Christian Solidarity Worldwide (januar 2013) *Religious freedom - Concerns and recommendations*, tilgjengelig fra: http://www.stefanus.no/filestore/Rapporter_notater_blader_etc/Iranbriefingjan13.pdf [lastet ned 2.mai 2014]

103 Mohabat News/Iranian Christian News Agency (27.desember 2010) *The Beating and Torture of a new Christian at the Shahryar detention centre*, tilgjengelig fra: http://www.mohabatnews.com/index.php?option=com_content&view=article&id=661:the-beating-and-torture-of-a-new-christian-at-the-shahryar-detention-center&catid=36:iranian-christians&Itemid=279 [lastet ned 5.juni 2014]

104 Middle East Concern (2013) *Regional Information - Iran: Persecution of Christians*, tilgjengelig fra: <http://www.meconcern.org/index.php/en/regional-info/11-iran/179-iran-persecution-of-christians> [lastet ned 3.juni 2014]

105 Christian Solidarity Worldwide (1.september 2011) *IRAN: Summary of Concerns and Recommendations*, tilgjengelig fra: <http://dynamic.csw.org.uk/article.asp?t=report&id=142> [lastet ned 2.juni 2014]

106 United States Commission on International Religious Freedom, *Annual Report 2013*, tilgjengelig fra: <http://www.uscirf.gov/sites/default/files/resources/2013%20USCIRF%20Annual%20Report%20%282%29.pdf> [lastet ned 1.juni 2014]

107 Landinfo Temanotat (26.februar 2013) *Iran: On Conversion to Christianity, Issues concerning Kurds and Post-2009 Election Protestors as well as Legal Issues and Exit Procedures*, tilgjengelig fra: http://www.landinfo.no/asset/2313/1/2313_1.pdf [lastet ned 4.mai 2014]

108 Stefanus Alliansen (18.mai 2012) *MR - analyse for IRAN*, tilgjengelig fra: http://www.stefanus.no/filestore/Rapporter_notater_blader_etc/Landnotater_Stefanusalliansen/LandanalyseIran.pdf [lastet ned 2.juni 2014]

3 Norsk praksis

I hvilken grad følger Norge våre internasjonale forpliktelser og UNHCRs anbefalinger i beskyttelsesvurderinger for konvertitter fra Iran? NOAS har gjennomgått rundt 100 asylvedtak hvor søknad om beskyttelse fra iranske konvertitter er avslått av norsk utlendingsforvaltning. Vedtakene er fattet mellom 2011 og 2014.

3.1 Generelle hovedtrekk i praksis fra 2011 til 2014

Iranske myndigheter slo brutalt ned på de omfattende demonstrasjonene foran presidentvalget sommeren 2009. Den generelle menneskerettighetssituasjonen i landet ble kraftig forverret. Også kristne konvertitter ble i større grad ofre for menneskerettighetsbrudd.

På bakgrunn av oppdatert landinformasjon, oppfordret UNE i juni 2011 konvertitter om å søke fornyet behandling av deres asylsak.¹⁰⁹ UNE anså situasjonen for konvertitter i Iran som forverret og la til grunn at de i større grad enn tidligere risikerte forfølgelse.¹¹⁰ Nytt vurderingsgrunnlag resulterte i at et større antall konvertitter fikk beskyttelse. Praksisendringen varte imidlertid kun en relativt kort periode i 2011.

Landinfos rapport juli 2011¹¹¹ ble i forvaltningen utlagt dit hen at det var ledere og kirkemedlemmer som driver utadrettet virksomhet, som er spesielt utsatt. Praksisen på dette tidspunktet tilsa ikke at det å være medlem av en hjemmekirke i seg selv innebar at man var spesielt utsatt, selv om Landinfo rapporterte om det motsatte:

Ledere og medlemmer av kirkesamfunn som driver utadrettet virksomhet **og medlemmer av hjemmekirker** er spesielt utsatt i Iran. De aller fleste kristne og konvertitter som har blitt arrestert det siste året har vært tilknyttet hjemmekirkemiljøer (Norges ambassade, e-post mars 2011) (NOAS' uthevinger).

Oppdatert landinformasjon og UNEs endrede vurderinger i konvertittsaker ga en uklar praksis i 2011. I 2012 ble praksis strammet til. Det ble lagt til grunn at kristne konvertitter i Iran ikke på generelt grunnlag risikerte forfølgelse. Dette utgangspunktet medførte at forvaltningen i mange saker ikke tok stilling til om asylsøkeren var en reell konvertitt. Det fremstår for NOAS som vilkårlig hvorvidt dette ble vurdert eller ikke. Saker der dette ble tatt stilling til og saker hvor dette ikke ble vektlagt, var svært like. I vedtak fra perioden 2011-2012 ble det ikke drøftet konkret hvordan konvertitter ved retur skulle kunne utøve sin religion.

109 Utlendingsnemnda (14. juni 2011) *Konvertitter fra Iran*, tilgjengelig fra: <http://une.no/no/Aktuelt/Redegjorelser/Konvertitter-fra-Iran/> [lastet ned 1. juni 2014]

110 I forkant av anmodningen publiserte Vårt Land i 2011 en større rapportserie i perioden februar/mars med søkelyset på landinformasjonen som forvaltningen benyttet seg av i vurderinger av konvertittsaker. I kjølevannet av artiklene publiserte Landinfo den 1. mars 2011 notatet Iran: Forverret situasjon for kristne konvertitter.

111 Landinfo Temanotat, (7. juli 2011) *Iran: Kristne og konvertitter*, s.5, tilgjengelig fra: http://www.landinfo.no/asset/1771/1/1771_1.pdf [lastet ned 5. juni 2014]

I vedtak fra slutten av 2011 til 2012 legger forvaltningen til grunn at man kan unngå forfølgelse ved å opptre diskret. I praksis vil det si at mange ble forventet å benekte sin tro ovenfor samfunnet rundt seg og avstå fra et åpent kristent liv. I vurderinger fra 2012 ble det ikke tatt stilling til hvilken risiko asylsøkeren ville møte i utøvelse av sin tro i Iran. En eksplisitt oppfordring til å opptre diskret ble utelatt i vedtak fra 2013. Det ble imidlertid fremholdt at asylsøkeren ikke ville opptre annerledes ved retur enn han/hun har gjort i Norge og at visse begrensninger i religionsutøvelse etter utlendingsloven ikke er å anse som forfølgelse.

I 2011 anså norske utlendingsmyndigheter at det var risiko for forfølgelse knyttet til å oppsøke og delta i hjemmekirker. I vedtak fra 2012 la UNE ikke lenger til grunn at det var risikabelt å delta i små hjemmekirker. Men at deltakelse i en stor hjemmekirke, som anses å stride mot forsamlingsforbudet i Iran, ville kunne utløse reaksjoner fra iranske myndigheter. I 2013 blir vurderingen av deltakelse i hjemmekirker endret. Utlendingsforvaltningen legger i 2013 til grunn at søkeren kan utøve sin tro i Iran som i Norge. Det fremkommer ikke av vedtakene hvordan trosutøvelse faktisk skal kunne foregå uten risiko for forfølgelse.

I vedtak fra 2012 understrekes det at dåp i seg selv ikke er tilstrekkelig for å sannsynliggjøre at asylsøkeren har et personlig kristent livssyn. Det ble også forventet deltagelse i menighetens aktiviteter. I vedtak fra 2013 refereres det ofte til at utlendingsforvaltningen nå har etablert en praksis basert på en rekke nemndmøter avholdt siden våren 2011. I vedtakene det refereres til, konkluderes det med at dåp og jevnlig deltakelse i kirka ikke i seg selv er tilstrekkelig for å bevise at en har et personlig kristent livssyn. Terskelen for å bli ansett å ha et personlig kristent livssyn blir lagt høyere i 2013 enn i 2012.

Praksis i 2013 tilsier at for å risikere forfølgelse, må konvertitter ha en mer omfattende religiøs aktivitet enn å være døpt og delta jevnlig i aktiviteter i menigheten. En må ha en spesiell profil, rolle eller aktivitet innenfor det kristne miljøet. Ifølge utlendingsforvaltningen innebærer praktisering av kristen tro ved deltakelse i gudstjenester og møter ikke risiko for forfølgelse ved retur. I 2013 tas det i hovedsak ikke stilling til om den anførte konverteringen er reell, da det uansett legges til grunn at personlige kristne på et generelt grunnlag ikke risikerer forfølgelse.

I et vedtak fra 2014 ble det uttalt at søkeren ikke risikerer forfølgelse ved retur fordi hun ikke hadde sannsynliggjort at hun er pastor eller har en ledende rolle i menigheten. Søkeren hadde en ledende rolle og omfattende religiøs aktivitet i menigheten. Noe som året før ville nådd UNEs risikoterskel.

3.2 Dagens praksis

Forvaltningen viser i vedtak til at konvertering fra islam til kristendom i utgangspunktet er forbudt i Iran, men at det finnes kristne fellesskap som også består av konvertitter. Forvaltningen er kjent med at konvertitter har blitt arrestert og dømt til fengselsstraffer de siste årene, men at lengden på fengselsopphold som oftest er av kort varighet. I noen tilfeller er konvertitter dømt til flere måneder eller års fengsel. I vedtak fra 2014 viser forvaltningen eksplisitt til at konvertering til kristendom ikke innebærer risiko for forfølgelse ved retur til Iran. Norske myndigheter tar i mange saker ikke stilling til om den anførte konverteringen er reell, fordi det ikke har avgjørende betydning for beskyttelsesvurderingen. Personer som risikerer forfølgelse er ifølge forvaltningspraksis konvertitter med en ledende posisjon. Eksempel er pastorer som driver utadrettet misjonerende aktivitet eller er sterkt profilerte. Asylsøkere som er døpt og deltar jevnlig i gudstjenester og på møter i menigheter, har ifølge utlendingsforvaltningen en beskjeden kristen aktivitet i Norge og vil ikke risikere forfølgelse

ved retur. Dette gjelder også for de personer som mangler kunnskap eller evne til å lære andre om den kristne tro. Ifølge praksis anses det ikke som forfølgelse at kristne konvertitter må tilpasse seg de sosiokulturelle normene i Iran for å unngå forfølgelse.

Tilpasse seg de sosiokulturelle rammene i Iran

Utlendingsforvaltningen uttaler seg i en rekke vedtak om begrensninger i religionsutøvelse på grunn av sosiokulturelle rammer i Iran. At en konvertitt må begrense sin religiøse aktivitet sammenlignet med Norge som følge av sosiokulturelle rammer i Iran, er ifølge praksis ikke å anse som forfølgelse. I en rekke vedtak fremkommer følgende formulering:

UNE er klar over at klageren ikke nødvendigvis vil kunne delta i gudstjenester som i en alminnelig norsk kirke, og heller ikke i større kristne fellesskap i Iran. Derimot mener UNE at det vil være mulig for en konvertitt å oppsøke andre likesinnede kristne og delta i et kristent fellesskap i likhet med flertallet av kristen konvertitter i Iran [...] I betraktning av de sosiokulturelle rammene som gjelder i Iran vil det kunne være enkelte begrensninger på måten hun kan utøve sin tro, men ikke en slik grad at det kan anses som forfølgelse. Begrensninger vil først og fremst gjelde muligheten til å misjonere ovenfor muslimer og nødvendigheten av å legge bånd på seg når det gjelder å fremheve kristne symboler i et offentlig miljø. På bakgrunn av hva som er opplyst om hvordan klageren har utøvd sin kristne tro i Norge vil hun uten noen større tilpasning av sin tro kunne fortsette leve som kristen i Iran, uten å risikere forfølgelse.¹¹²

UNE bygger vedtaket på en feil tolkning av tilgjengelig landinformasjon. UNE uttaler at en konvertitt vil kunne delta i et kristent fellesskap i Iran uten å risikere forfølgelse. Det fellesskapet det vises til, er de ulovlige hjemmekirkene. De eneste kristne fellesskap som er tilgjengelig for konvertitter.

Iranske myndigheter overvåker hjemmekirker, og det rapporteres om razziaer og arrestasjoner av medlemmer i slike forsamlinger. FNs spesialrapportør og HRW gir samme vurdering av situasjonen i Iran: Det er ikke bare ledere av hjemmekirker som er utsatt, men også menighetens medlemmer. En konvertitt vil være i en reell risiko for forfølgelse ved å delta jevnlig i iranske hjemmekirker.

Utlendingsmyndighetene kan ikke pålegge konvertitter en begrensning i religionsutøvelse. UNHCRs retningslinjer sier klart at flyktningkonvensjonens formål er å gi beskyttelse på grunnlag av religion. Dersom myndighetene forventer at konvertitter må begrense sin religionsutøvelse eller skjule kristne symboler i det offentlige rom for å unngå forfølgelse, mister konvensjonen sin betydning. Beskyttelsesvurderingen må ta utgangspunkt i hvordan konvertitter vil opptre ved retur, uten pålagte begrensninger i sin trosutøvelse.

Retten til religion er en grunnleggende menneskerettighet, og dermed også retten til å konvertere til en annen religion. Begrensninger i *utøvelsen av religion* som beskrives i SP artikkel 18 (3) er tillatte, dersom de «er foreskrevet i lov og nødvendig for å beskytte den offentlige sikkerhet, orden, helse eller moral, eller andres grunnleggende rettigheter og friheter». En akseptert begrensning i religionsutøvelse for å tilpasse seg de sosiokulturelle rammene i Iran, må begrunnes i vilkårene fastsatt i SP artikkel 18 (3).

Å ikke kunne delta i gudstjenester eller praktisere sin tro offentlig, å ikke kunne misjonere ovenfor muslimer eller fremheve kristne symboler i et offentlig miljø er ikke begrensninger som fremkommer av SP artikkel 18 (3) og er derfor ikke tillatte eller nødvendige begrensninger.

112 UNEs vedtak av 9.januar 2014

FNs menneskerettskomité uttaler at vurderingen av rettmessigheten av en begrensning skal ta utgangspunkt i behovet for å beskytte rettighetene i konvensjonen, og retten til likebehandling og ikke-diskriminering på de grunnlag som er spesifisert i artikkel 2, 3 og 26 i konvensjonen. En begrensning som bare følger av de sosiokulturelle rammene i Iran, er et grunnlag som direkte strider med anbefalingene fra FNs menneskerettskomité. Kristne konvertitter har ikke mulighet til å utøve sin tro i henhold til artikkel 18, fordi Iran systematisk bryter med grunnleggende menneskerettigheter. Trosutøvelsen medfører dermed fare for forfølgelse.

Norske myndigheter kan ikke forvente at en konvertitt skal skjule sin tro for å unngå forfølgelse. Spørsmålet som må stilles er hvilken risiko for forfølgelse som inntreffer når klageren utøver sin tro, ikke hva som kan gjøres for å unngå forfølgelse.

Risiko for fengsling

I flere vedtak referer UNE til åtte hendelser som må inntreffe for at en konvertitt skal være i fare for forfølgelse ved retur til Iran:

UNE er kjent med landinformasjon som viser til enkelttilfeller der alminnelige medlemmer av husmenigheter har blitt arrestert over lenger tid. UNE mener at risikoen for at klageren som praktiserende kristen i Iran skal bli utsatt for forfølgelse ikke er reell, men i høyden er fjern mulighet. For at han skal risikere forfølgelse er det en rekke hendelser som må inntreffe. For det første må utlendingen få innpass i en husmenighet. For det andre må husmenigheten være en husmenighet som iranske myndigheter har fattet interesser for, for eksempel fordi den driver med misjonerende arbeid. [...] For det tredje må iranske myndigheter faktisk gjennomføre en razzia av husmenigheten som han er med i. For det fjerde må han være til stede på det tidspunktet som razziaen finner sted. For det femte må han være en av dem i menighetens som iranske myndigheter bestemmer seg for å arrestere. For det sjette må han være en av de menighetsmedlemmene som myndighetene bestemmer seg for å holde arrestert lenger en bare noen få timer. For det syvende må klageren være en av de få som rapporterer om å bli utsatt for dårlig behandling under avhør/arrestasjon eller han må være en av de få, som oftest er personer med ledende stillinger i menigheten, som blir dømt til fengselsstraff. For det åttende må den dårlige behandlingen som klageren blir utsatt for nå opp til terskelen for hva som kan anses som forfølgelse. UNE mener at sannsynligheten for at alt dette skal inntreffe for klagerens del er mindre enn det som kan anses som en reell risiko når man ser hen til måten han har utøvd sin tro på i Norge.¹¹³

NOAS mener slike formuleringer ikke gjenspeiler kjent landinformasjon. I formuleringen tas det utgangspunkt i at søkeren er en praktiserende kristen i Iran.¹¹⁴ I henhold til landinformasjonen er det sannsynlig at konvertitten bare vil ha tilgang til hjemmekirker ved retur. Det er klare indikasjoner på at medlemmer av hjemmekirker generelt er en utsatt gruppe, som iranske myndigheter overvåker. Risikoen for at en razzia kan inntreffe i den hjemmekirken der konvertitten er medlem, må anses å være reell. Det rapporteres ofte at iranske myndigheter har arrestert alle medlemmene av hjemmekirker hvor de har gjennomført razziaer.

Varigheten av en arrestasjon kan være avhengig av om konvertitten samarbeider med iranske myndigheter eller ikke. Samarbeidet kan innebære å bli informant for iranske etterretningstjeneste eller politiet. Kausjoner eller fraskrivelse av tro er årsaker til hurtig løslatelse. Ifølge UNHCRs retningslinjer er tvangskonvertering et alvorlig brudd på menneskerettighetene. FNs menneskerettskomité

113 UNEs vedtak av 9.januar 2014

114 I vedtak av 09.01.2014 er det opplyst at klageren utøver sin religion ved jevnlig deltakelse i menighetens gudstjenesteliv, deltakelse i bibelgruppe med norskopplæring og leder for konfirmanthelg.

slår fast at SP artikkel 18 (2) forbyr tvangstiltak som strider mot retten til å ha- eller skifte religion. Forbudet inkluderer bruk av trusler om fysisk vold eller straffesanksjoner for å tvinge troende eller ikke-troende til å tilslutte seg en bestemt religion. Fengsling og en etterfølgende fraskrivelse av tro er etter NOAS' syn straffesanksjoner mot konvertitter. Dette må anses å være forfølgelse.¹¹⁵

UNE viser til at det er få som rapporterer om å bli utsatt for dårlig behandling i forbindelse med fengsling. I Landinfos temanotat fra 2011 står det at det sjelden rapporteres om tortur og mishandling i forvaring eller under fengselsopphold. NOAS mener dette ikke gir grunnlag for å konkludere med at slik behandling ikke forekommer. Øvrig landinformasjon tyder på at det er utstrakt bruk av ulike former for tortur i iranske varetektsfengsel. I denne rapporten gjengis informasjon om tilfeller der konvertitter har vært utsatt for tortur i arrestasjon. Dette gjelder både ledere og medlemmer i hjemmekirker.

Arrestasjoner av konvertitter

NOAS har i gjennomgangen av vedtak fra Utlendingsnemnda sett eksempler på at nemnda utelater deler av sitert landinformasjon. Dermed gis referanseinformasjonen et endret meningsinnhold. Et eksempel på dette er UNEs bruk av Landinfos temanotat fra 2011. I flere vedtak skriver UNE følgende:

De som er utsatt for reaksjoner fra myndighetene som avhør, arrestasjon, trakassering og trusler, er spesielt ledere og medlemmer av kristne menigheter som driver utadrettet virksomhet.¹¹⁶

I Landinfos temanotat står det følgende¹¹⁷:

Ledere og medlemmer av kirkesamfunn som driver utadrettet virksomhet **og medlemmer av hjemmekirker** er spesielt utsatt i Iran. De aller fleste kristne og konvertitter som har blitt arrestert det siste året har vært tilknyttet hjemmekirkemiljøer (Norges ambassade, e-post mars 2011) (NOAS' utheving)

Medlemmer av hjemmekirker vurderes av Landinfo å være spesielt utsatt, på linje med ledere og medlemmer av kirkesamfunn som driver utadrettet virksomhet. Meningsinnholdet endres når UNE utelater deler av Landinfos situasjonsvurdering. Noe som kan få svært alvorlige følger for mennesker som dermed ikke anses å være en utsatt gruppe.

Varighet på fengselsopphold

NOAS har sett flere vedtak der UNE kommenterer varigheten av fengselsopphold og henviser til Landinfos temanotat¹¹⁸. I UNEs vedtak står det følgende:

Varigheten av fengselsopphold varierer, men den overveiende andelen av arrestasjoner er av kort varighet. I noen få tilfeller har fengslingen vart i flere måneder. I den grad mindre profilert konvertitter har blitt arrestert, har de blitt løslatt etter kort tid.¹¹⁹

115 Human Rights Committee, General Comment 22, Article 18 (Forty-eighth session, 1993). Compilation of General Comments and General Recommendations Adopted by Human Rights Treaty Bodies, U.N. Doc. HRI/GEN/1/Rev.1 at 35 (1994).

116 UNEs vedtak av 09.01.2014

117 Landinfo Temanotat, (7. juli 2011) *Iran: Kristne og konvertitter*, tilgjengelig fra: http://www.landinfo.no/asset/1771/1/1771_1.pdf [lastet ned 5. juni 2014]

118 Ibid.

119 UNEs vedtak av 10.01.2014

UNE konstaterer at fengslinger av mindre profilerte konvertitter er av kort varighet. Men premissene for løslatelse eller bruken av fengsling som en vedvarende trussel, kommenteres ikke. Landinfo skriver følgende om varigheten av fengselsopphold:

Varighet på fengselsopphold varierer mye – fra noen få dager til uker, måneder og, i noen tilfeller, flere år. Ifølge USCIRF (2010) er det vanlig at iranske myndigheter, ved lovbrudd med bakgrunn i religiøs tro, **løslater fanger men opprettholder anklagene og dermed bruker eventuell fremtidig fengsling som et vedvarende trusselbilde**. I en del tilfeller løslates fangene mot kausjon (U.S. Department of State 2010).

Også den norske ambassaden [...] viser til at den overveiende andelen av registrerte arrestasjoner er av kort varighet. I noen få tilfeller har fengslingen vart i flere måneder. **Løslatelse skjer ofte mot svært høy kausjon samtidig som det ikke tas ut formell tiltale, eller at den videre rettsprosessen mot vedkommende påbegynnes**. Kausjonen settes så høyt at den utvidede familien til den som er fengslet må bruke deres bolig som sikkerhet. Dette er en svært vanlig fremgangsmåte innen det iranske rettssystemet og brukes for å pålegge personer som anses som opposisjonelle, streng selvsensur.¹²⁰ (NOAS' uthevninger)

UNEs bruk av Landinfos opplysninger gir etter vår mening ikke et fullstendig bilde av situasjonen for konvertitter i Iran. UNEs fremstilling kan forstås som at konvertitter løslates uten videre konsekvenser. Slik Landinfo beskriver situasjonen, løslates konvertitten mot en svært høy kausjon eller ved at anklager mot han/henne opprettholdes. I mange vedtak fremkommer det at «kortvarige arrestasjoner, og til en viss grad trakassering og diskriminering fra iranske myndigheter, er ikke forhold av en slik art eller omfang som kvalifiserer til beskyttelse etter utlendingsloven».¹²¹ Selv om selve fengslingen er av kort varighet, medfører opprettholdelse av anklager mot konvertitten og trusler om fremtidig fengsling etter NOAS' syn en alvorlig krenkelse av menneskeverdet. Norske myndigheter har selv uttalt at «fengsling av en viss varighet, tortur eller andre trusler mot liv, helse eller den personlige frihet».¹²²

Konvertering som en migrasjonsstrategi

I flere vedtak fra 2014 viser UNE til at iranske myndigheter hevder at mange iranere lar seg døpe som ledd i en migrasjonsstrategi. Det antas fra forvaltningens side at dette påvirker iranske myndigheters behandling av konvertitter og hvem de retter sin oppmerksomhet mot. UNE refererer til dåp som migrasjonsstrategi i svært mange vedtak:

[...] UNE legger til grunn at iranske myndigheter følger med på det iranske eksilmiljøet. Når det gjelder risikoen for å bli utsatt for forfølgelse fordi man er konvertitt, er det grunn til å tro at iranske myndigheter også er innforstått med at mange iranere lar seg døpe som ledd i en migrasjonsstrategi. Dette tilsier at ikke alle som har latt seg døpe er interessante for myndighetene, selv om de skulle være kjent med konverteringen.¹²³

I vedtak der denne begrunnelsen brukes, er det ikke henvisning til spesifikke kilder, og argumentasjonen er ikke videre underbygget. Selv om UNE mener det er *grunn til å tro*, så er ikke *grunnen* spesifisert. Det foreligger heller ingen kjent landinformasjon som støtter opp om en slik vurdering. Anførselen må anses å være synsing fra UNEs side, og bygger ikke på faktum. NOAS mener derfor at vurderingen ikke kan legges til grunn for beskyttelsesvurderingen.

120 Landinfo Temanotat, (7. juli 2011) *Iran: Kristne og konvertitter*, tilgjengelig fra: http://www.landinfo.no/asset/1771/1/1771_1.pdf [lastet ned 5. juni 2014]

121 UNEs vedtak av 10.01.2014

122 Ot.prp. nr. 75 (2006-2007), s.415

123 UNEs vedtak av 10.01.2014

Faktum er at konvertering er ulovlig ifølge iransk lovgivning og kan medføre streng straff. Dersom iranske myndigheter skulle være kjent med konverteringen er det en reell risiko for at konvertitten forfølges. Landinformasjon dokumenterer at konvertitter som ikke har vært ledere for menigheter, pastorer eller har hatt utstrakt religiøs aktivitet, også blir arrestert i Iran.

Konvertitters tilgang til kristne fellesskap i Iran

I mange av utlendingsforvaltningens vedtak synes premissene for utøvelse av tro og tilgangen til kristne nettverk å være fremstilt på en uriktig måte. Det uttales at:

UNE er kjent med at konvertering fra islam til kristendommen i utgangspunktet er forbudt i Iran, som er en islamsk republikk. Det finnes imidlertid kristne fellesskap i Iran, bestående av så vel etniske kristne som av konvertitter. I iransk tradisjon er det et skarpt skille mellom offentlig og privat sfære. Innenfor den private sfæren er spillerommet for ulike livsstiler stort, også med hensyn til religionsfriheten.¹²⁴

UNE unnlater å si at de kristne fellesskap som konvertitter har adgang til i Iran, er ulovlige. I formuleringen gis det inntrykk av at konvertitter har adgang til lovlige fellesskap med andre kristne. Kjent landinformasjon slår fast at det eneste fellesskapet kristne konvertitter har adgang til, er ulovlig hjemmekirker. Deltagelse i en hjemmekirke kan medføre en reell risiko for forfølgelse.

Metode som anvendes i konvertittsaker

Anvendelse av metoden i Høyesterettsdom av 29.03.2012 i saker som angår religionsbasert forfølgelse, er ikke kommentert i særlig grad av utlendingsforvaltningen. NOAS har likevel funnet en omtale av dommen i UNEs vedtak:

Når det gjelder anførselen om at Høyesterettsdom av 29.03.2012 vedrørende vurdering av seksuell legning, er relevant også ved vurderingen av konvertitters beskyttelsesbehov, bemerker UNE at Justisdepartementet understreker i en instruks til UDI (GI-07/2012) at metoden bare skal anvendes i saker om seksuell legning, og ikke i saker om religion, politisk oppfatning, etnisk eller sosial tilhørighet osv. Det fremgår heller ikke av dommen at den skal anvendes i andre saker. Hvis metoden innføres i andre saker, vil det innebære en radikal endring av flyktningretten og UNEs praksis.¹²⁵

Lagmannsretten bemerket i LB-2010-134086¹²⁶ at mye taler for at samme betraktningssmåte som Høyesterett i Rt-2012-494 la til grunn for homofile, også skal anvendes i saker der forfølgelsesgrunnen er religion. Høyesterett fant at den forståelsen som ble lagt til grunn var best i samsvar med flyktningkonvensjonens ordlyd og formål. Lagmannsretten bemerket i LB-2010-134086 at det er vanskelig å peke på «andre reelle grunner som tilsier at religiøs tro og praksis bør vurderes annerledes enn seksuell legning og praksis».¹²⁷

124 Uttales blant annet i UNEs vedtak av 09.01.2014

125 UNEs vedtak av 18.mars 2014

126 19. november 2012

127 Lovdata, tilgjengelig fra: <http://lovdata.no/pro/#document/LBSIV/avgjorelse/lb-2010-134086?searchResultContext=1061> [lastet ned 2.mai 2014]

3.3 Troverdighetsvurdringer i konvertittsaker

NOAS' erfaring er at de troverdighetsvurderingene som gjøres av norske utlendingsmyndigheter i konverteringssaker i for stor grad vektlegger klagerens teoretiske kunnskap om kristendom og forutsetter at søkeren har gjort en nøktern og pragmatisk refleksjon forut for konvertering. Dette er ikke i samsvar med UNHCRs anbefalinger. UNHCR fastslår at kunnskap om religion ikke nødvendigvis kan sees parallelt med oppriktighet i forhold til religiøs tro. Mennesker kan være forfulgt på grunn av sin religiøse overbevisning, selv om de har lite kunnskap om religionens tekster, prinsipper, retninger og praksis. Omfattende kunnskapstester er derfor ikke alltid nødvendig eller nyttig. Det avgjørende er at det blir tatt hensyn til individuelle omstendigheter. Det er flere årsaker til at kunnskap om religion kan variere. Søkers alder og kjønn kan spille inn, så vel som utdanning og andre sosiale og økonomiske forhold.¹²⁸

I konverteringssaker er det, ifølge UNHCR, viktig å undersøke forholdet mellom personens religiøse overbevisning i hjemlandet og religionen hun/han har konvertert til. Det skal vurderes om årsaken til at en person konverterer kan henge sammen med misnøye med religionen i hjemlandet. For eksempel på grunn av synet på likestilling mellom menn og kvinner eller synet på seksuelle legning. En annen relevant faktor er hvordan søkeren kom i kontakt med den nye religionen, erfaring fra religiøs utøvelse, og om det finnes bevis på involvering og medlemskap i den nye religionen.¹²⁹ Å bevise at en konvertering er reell er ofte utfordrende. I slike saker fastslår UNHCR at tvilen skal komme søkeren til gode, så lenge søkerens forklaring virker troverdig.¹³⁰

3.4 Norsk rettspraksis

NOAS har gjennomgått norsk rettspraksis i saker som gjelder iranske konvertitter. Prøvingsspørsmålet i dommene dreier seg om gyldigheten av Utlendingsnemndas vedtak. Det vesentlige i vår gjennomgang er domstolens tolkninger av UNEs metoder for å vurdere beskyttelse og bemerkninger til andre rettskilder. Rettskilder NOAS mener bør vektlegges i vurderinger av iranske konvertitters beskyttelsesbehov.

Det første og kanskje det prinsipielt viktigste spørsmålet i saker om iranske konvertitter, er hvilke metoder som anvendes for å vurdere om det foreligger et grunnlag for beskyttelse. I HR-2012-667-A - Rt-2012-494 av 29. mars 2012 uttalte Høyesterett at en homofil som ønsker å være åpen om sin seksuelle legning ved retur til et hjemland der homofile utsettes for forfølgelse, har krav på beskyttelse. Retten uttalte videre at dersom han av frykt for forfølgelse velger å holde den seksuelle legningen hemmelig, har han krav på beskyttelse. Det samme gjelder også dersom begrunnelsen for hemmeligholdet er sammensatt, så lenge frykten for forfølgelse er det sentrale for valget.

Lagmannsretten bemerket i LB-2010-134086 av 19. november 2012 at mye taler for at samme betraktningssmåte som Høyesterett i Rt-2012-494 la til grunn for homofile, også skal anvendes i saker der forfølgelsesgrunnen er religion. Lagmannsrettens vurdering var at det er vanskelig å peke på «andre

128 UNHCR Guidelines on International Protection No. 6: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, pkt. 28-33.

129 UNHCR Guidelines on International Protection No. 6: Religion-Based Refugee Claims under Article 1A(2) of the 1951 Convention and/or the 1967 Protocol relating to the Status of Refugees, pkt. 34.

130 UNHCR Håndbok om prosedyrer og kriterier for å fastsette flyktningers rettsstilling i henhold til 1951-konvensjonen og 1967-protokollen om flyktningers rettsstilling.

reelle grunner som tilsier at religiøs tro og praksis bør vurderes annerledes enn seksuell legning og praksis». ¹³¹ I LB-2012-96733 av 6. januar 2014 omtales anvendelsesområdet til Rt-2012-494 nok en gang, der lagmannsretten uttaler at avgjørelsen i britisk høyesterett av 25. juli 2012 (HT, UKSC 38) og LB-2010-134086 trekker i retning av likestilling:

Mye taler etter lagmannsrettens mening for at den samme betraktningmåte som Høyesterett la til grunn for homofile, også skal anvendes hvor forfølgelsesgrunnen er religion. Det vises for det første til at Høyesterett fant at den forståelsen som ble lagt til grunn var best i samsvar med Flyktningkonvensjonens ordlyd og formål, iallfall for så vidt gjelder det første elementet lagmannsretten har trukket frem foran. For det annet er det vel vanskelig å peke på reelle grunner som tilsier at religiøs tro og praksis bør vurderes annerledes enn seksuell legning og praksis.

I LB-2012-96733 fant lagmannsretten det likevel ikke nødvendig for sin avgjørelse å ta stilling til dette prinsippsspørsmålet.

I LB-2010-134086 bemerker lagmannsretten at «det samlede rettskildebildet taler for at en søker som ved retur antas å ville utøve en religiøs aktivitet som vil utsette vedkommende for alvorlig forfølgelse, har krav på beskyttelse. Det kan altså ikke vises til at vedkommende ikke har noe å frykte, hvis han ikke praktiserer sin religion». EU-domstolens sak *Germany v Y and Z* ¹³² konkluderer etter lagmannsrettens syn med at en asylsøker som vil praktisere sin religion og derfor frykter forfølgelse, har rett på beskyttelse. ¹³³ I EU-dommen fremkommer det at stater ikke kan «expect the applicant to abstain from those religious activities». NOAS mener på samme grunnlag at norske myndigheter ikke kan forvente at en asylsøker avstår fra religiøse aktiviteter for å unngå forfølgelse.

¹³¹ Lovdata, tilgjengelig fra: <http://lovdata.no/pro/#document/LBSIV/avgjorelse/lb-2010-134086?searchResultContext=2452> [lastet ned 2.mai 2014]

¹³² *Bundesrepublik Deutschland v. Y (C-71/11), Z (C-99/11), C-71/11 and C-99/11*, European Union: Court of Justice of the European Union, 5 September 2012, tilgjengelig fra: <http://www.refworld.org/docid/505ace862.html> [lastet ned 6.juni 2014]

¹³³ Jf. dommens avsnitt 79 og 80 og slutningens pkt. 2.

4 Uttalelser fra teologer om den kristne tro

For å kunne gi et helhetlig svar på spørsmålet om hva det innebærer å konvertere og hvorvidt en konvertering kan anses å være reell, har NOAS vært i kontakt med biskoper, pastorer, ledere og rådgivere i det kristne samfunnet i Norge.

NOAS har drøftet spørsmålet med biskop Stein Reinertsen, biskop Tor B. Jørgensen, pastor i Filadelfia, Ole Sletten, leder i Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA), Rune Fiskerstrand, leder i Den Iranske Evangeliske Menighet, Jahan Binai-Faal, og rådgiver i Mellomkirkelig råd, Sven Thore Kloster. Alle har langvarig erfaring på området og god kjennskap til konvertittspørsmålet.

Kloster¹³⁴ anerkjenner den norske statens behov for å foreta troverdighetsvurderinger i konvertittsaker, samtidig som han uttaler at:

I en del avslag fra UNE står det at klageren har deltatt ved gudstjenester over lengre tid, innehar mye kunnskap om kristendommen og er døpt, men likevel finner ikke nemnda at vedkommende påståtte tro er troverdig. Da kan man spørre seg hva som må til for å bli trodd av UNE.

Jørgensen viser til at det er vanskelig å bedømme ektheten ved en konvertering, da dette dreier seg om trosforhold og indre overbevisning, og motivene kan være bevisste, ubevisste, sammensatte og flytende.¹³⁵ Reinertsen kritiserer metoden norske utlendingsmyndigheter bruker for å vurdere ektheten i en konvertering og uttaler:

Praksisen med at UDI/UNE avgjør slike spørsmål primært sett med kunnskapsspørsmål, er ikke egnet til å avgjøre hvem som er en ekte konvertitt.¹³⁶

Ifølge Reinertsen er det den som står nærmest konvertitten og har kompetanse på feltet og om det religiøse liv som er best egnet til å vurdere om en konvertering er reell. Kloster deler Reinertsens syn og mener lokale vitneutsagn bør tillegges vesentlig vekt i vurderingen av trostillørigheten. Kloster tilføyer:¹³⁷

En saksbehandler i forvaltningen vil som regel kun basere sin vurdering på skriftlig informasjon. De som står konvertitter nær vil derimot ha et bedre utgangspunkt for å vurdere et menneskes tro.

Reinertsen opplyser at han følger en praksis der han kun døver dem som har vært gjennom dåpsopplæring over en periode på minimum 5 samlinger i minst 5 til 6 måneder. I tillegg må de delta aktivt i kristne sammenhenger og praktisere kristen bønn. Hans erfaring med iranske konvertitter er at noen finner seg raskt til rette i fellesskapet, mens andre holder seg mer for seg selv. Noen forstår og prater lite norsk, mens andre kan være sterkt traumatiserte og klarer derfor ikke delta i

¹³⁴ I dialog med NOAS 4. mars 2014.

¹³⁵ I dialog med NOAS 8. februar 2014.

¹³⁶ I dialog med NOAS 20. desember 2013.

¹³⁷ I dialog med NOAS 4. mars 2014.

store fellesskap. Andre igjen holder avstand av frykt for reaksjoner fra iranere i Norge som ikke har konvertert.

Reinertsen understreker at det bør forventes at konvertitter har et aktivt kjennskap til Jesus. Innenfor temaer som for eksempel høytider, kan kunnskapen variere både på grunn av personlige evner og hvilken kristen tradisjon man står i.¹³⁸ Han understreker at det å skifte tro for de fleste er en lang prosess. Tanker fra den gamle tro kan fortsatt eksistere hos dem som har konvertert. Slettens erfaring er at det for noen vil være en lang prosess for å konvertere, mens veien til konvertering er kortere for andre. Mennesker er forskjellige og har ulike veier til skifte av tro. Det er ifølge Sletten vanskelig å sette noe eksakt mål på kunnskap om kristendom i utgangspunktet. Det bør forventes en basiskunnskap om hva troen går ut på, som er felles for alle evangeliske trossamfunn. Dette tilsier imidlertid ikke at en må ha kjennskap til store deler av Bibelen eller til hva som læres i ulike trossamfunn, for å kunne kalle seg kristen.¹³⁹

Binai-Faal utfordrer også kunnskapsforventningen til konvertering. Han mener det sentrale i vurdering av ektheten i en konvertering, er innsikt og forståelse for valget om omvendelse fra et liv uten Jesus til et ønske om å leve i troen på Bibelens lære om Jesus.¹⁴⁰ Jørgensen viser til at «kunnskapsveien» er ulik fra individ til individ. Hvis en er kommet til Jesus gjennom en plutselig og uventet opplevelse, er suget etter kunnskap ofte sterkt, der enkelte bibelvers blir avgjørende.¹⁴¹ Han påpeker:

Det er ingen som er ferdig utdannet når en konverterer, livet med Kristus er en kontinuerlig lærings- og utviklingsprosess.

Sletten mener det er viktig med en prosessvurdering når det gjelder konvertitter; hvor aktiv en er i gudstjenester, deltakelse på bønnesamlinger og bibelundervisningstiltak og i hvilken grad en deler sin tro med andre. Dette er generelle områder som er viktige for konvertering.¹⁴² Som et prinsipp, slår Sletten fast:

En person som offentlig bekjenner seg til den kristne tro og vil la seg døpe, er pr definisjon en kristen og en ekte konvertitt.

Sletten påpeker at ingen vil stille spørsmål ved ektheten til en barnedøpt nordmann som sjelden eller aldri går i kirken, kan svært lite om den kristne tro, men allikevel kaller seg kristen. Fiskerstrand uttaler følgende om ektheten av en konvertering:¹⁴³

Den som sliter med tvil og usikkerhet, men likevel stoler på Guds allmakt og kjærlighet til enkeltmennesket er like kristen som den som har en erfaring, opplevelse, oppfatning eller fornemmelse av at Jesus er veien, sannheten og livet.

¹³⁸ Reinertsen, i dialog med NOAS 20. desember 2013.

¹³⁹ Sletten, i dialog med NOAS 19. desember 2013.

¹⁴⁰ I dialog med NOAS 21. januar 2014.

¹⁴¹ I dialog med NOAS 8. februar 2014.

¹⁴² I dialog med NOAS 19. desember 2013.

¹⁴³ I dialog med NOAS 16. desember 2013.

4.1 Betydningen av å kunne dele sin tro

Matteus 28:18-20: Meg er gitt all makt i himmel og på jord. Gå derfor ut og gjør alle folkeslag til disipler, idet dere døper dem til Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn og lærer dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verdens ende.

Fiskerstrands erfaring er at mange konvertitter er opptatt av å dele troen først og fremst med familie og venner. Men de kan også ha et ønske om å dele den med andre. Ulike kirkesamfunn i Norge er mer eller mindre aktive i utadrettet misjon og har ulike måter å praktisere dette på. Noen søker mer konfrontasjon mens andre misjonerer mer diskret. Fiskerstrand presiserer at det å dele sin tro med andre er en naturlig del av trosfriheten.¹⁴⁴

Ifølge Reinertsen er det en helt naturlig del av en religiøs overbevisning at troen skal gis videre, slik det har vært fra kirkens første tid.¹⁴⁵ Misjonsbefalingen er gitt til alle kristne. Derfor er det en helt sentral del av trosutøvelsen å vitne om Jesus Kristus overfor alle mennesker. Binai-Faal påpeker at misjonering og forkynnelse er en naturlig del av kristnes liv. For konvertitter anses det nye livet etter konverteringen som en gave fra Gud, som de ønsker å dele videre.¹⁴⁶ Binai-Faal understreker betydningen av å kunne møte og dele sin tro med andre kristne. Han mener et kristent fellesskap er den viktigste arenaen for å vokse i troen.¹⁴⁷ Dette gjør det særdeles vanskelig å utøve sin religion i Iran. Binai-Faal understreker at man ikke kan sette begrensning på religionsutøvelse, fordi den kristne tro skal leves både i privatlivet og offentlig.

Ifølge Reinertsen leves den kristne tro sammen med andre. Fellesskap er et av kjerneordene i kirken, fordi en kristen ikke er alene.¹⁴⁸ Fellesskap med trosfeller er spesielt viktig for mennesker som blir forfulgt på grunn av sin tro. Retten til å samles uten frykt for forfølgelse er helt grunnleggende. Åndelig og sosialt fellesskap har alltid vært en sentral del i utøvelsen av kristendom. Reinertsen viser til at det å møtes som kristne søsken til regelmessig samling om forkynnelse, bønn og sang er selve pulsslaget i den kristne troen. Sletten legger til at det ligger i evangeliets natur å dele det med andre og søke seg til kristne fellesskap. Noe som utsetter kristne for fengsling og trakassering.¹⁴⁹

4.2 Retten til et kristent trosliv

Fiskerstrand påpeker at forfølgelse og vanskeligheter med å utøve sin religion medfører et begrenset liv i Iran.¹⁵⁰ Jørgensen deler dette synet og mener at det å måtte tilpasse seg de sosiokulturelle rammenes i Iran ved å skjule sin tro, ikke er mulig for den kristne.¹⁵¹ Fiskerstrand uttaler seg om temaet på følgende måte:¹⁵²

144 Fiskerstrand, i dialog med NOAS 20. desember 2013.

145 I dialog med NOAS 20. desember 2013.

146 Binai-Faal, i dialog med NOAS 21. januar 2014.

147 I dialog med NOAS 21. januar 2014.

148 I dialog med NOAS 20. desember 2013.

149 I dialog med NOAS 19. desember 2013.

150 Fiskerstrand, i dialog med NOAS 16. desember 2013.

151 Jørgensen, i dialog med NOAS 8. februar 2014.

152 Fiskerstrand, i dialog med NOAS 16. desember 2013.

At kristne blir oppfordret til å ligge lavt i terrenget av UNE, ikke å eksponere sin tro, er både naturstridig i forhold til kristentroens egenart og fullstendig på kollisjonskurs i forhold til retten til å utøve sin tro.

Trosfriheten er en menneskerett, og det er maktpåliggende for norske myndigheter å anerkjenne og støtte alle konvertitter. De har krav på å kunne fungere som troende i åpenhet og trygghet.¹⁵³ Kloster påpeker at dersom UNE forventer eller legger press på klageren om å praktisere den kristne troen privat, er det et klart brudd på konvertittens trosfrihet. Han mener at nettopp trosfriheten bør ligge til grunn for UNEs vurdering, ikke sannsynligheten for hvordan vedkommende vil praktisere sin tro i hjemlandet.

Binai-Faal understreker at hjemmekirker stadig blir oppløst på grunn av avsløringer og spionasje. For å kunne utøve sin tro er det helt vesentlig å ha friheten til å forkynne, delta fritt i gudstjenester og være åpen om sin tro uten å frykte for ekstreme konsekvenser.¹⁵⁴ Slik konkluderer han med at det ikke er mulig å utøve sitt kristne livssyn i Iran.

4.3 Forfølgelse på grunn av tro

Reinertsens erfaring er at iranske konvertitter lever i konstant frykt. Mange stoler ikke på andre konvertitter i redsel for at de kan være utsendinger fra myndighetene. Han mener denne frykten ikke er uberettiget. Det er grunn til å anta at flere blir overvåket, men antakeligvis ikke alle. Frykten for å bli overvåket forplanter seg uansett.¹⁵⁵ Jørgensen mener frykten for angiveri og kontroll med aktiviteter på internett og over telefon sannsynligvis er mer utbredt blant konvertitter enn vi er klar over. Han har informasjon fra flere konvertitter om iranske myndigheters overvåkning av deres aktiviteter.¹⁵⁶

Sletten har erfart, fra dåpshandlinger og samtaler, en frykt blant konvertitter for at spioner fra iranske myndigheters er tilstede i gudstjenester og at overvåkning foregår.¹⁵⁷ Sven Thore Klosters erfaring er at Iran driver utstrakt asylspionasje i Norge med kartlegging av konvertitter. Han legger til at flere prester og ansatte i den norske kirke har mottatt trusselbrev etter å ha døpt iranere. Fiskerstrand har også erfaring med at det iranske eksilmiljøet holdes under oppsikt av informanter som gir ambassaden og myndighetene i Iran opplysninger om kristne konvertitter. Bilder fra dåpsseremonier i Oslo er funnet hos myndighetene i Iran. Dette medfører både frykt for å bli oppdaget som konvertitt og mistenksomhet overfor andre iranere i eksilmiljøet.¹⁵⁸

153 Jørgensen, i dialog med NOAS 8. februar 2014.

154 I dialog med NOAS 21. januar 2014.

155 I dialog med NOAS 20. desember 2013

156 I dialog med NOAS 8. februar 2014.

157 I dialog med NOAS 19. desember 2013.

158 Fiskerstrand, i dialog med NOAS 16. desember 2013.

5 Nylige returer av konvertitter fra Norge

I januar og februar 2014 har 30 iranske asylsøkere blitt returnert til Iran.¹⁵⁹ NOAS har blitt kontaktet av bekymrede menigheter, støttegrupper og prester som har informert om at de returnerte har blitt arrestert ved ankomst.

Personer som har hatt kontakt med de returnerte i 2014, opplyser om forskjellige reaksjoner mot iranske konvertitter:

- Ukentlig meldeplikt til politiet
- Bøtelegging
- Fengsling
- Kausjon for å bli løslatt
- Under avhør blir de presset/truet for å oppgi informasjon om hvilke aktiviteter de bedrev i Norge
- Overvåkning av iranske myndigheter
- Tortur

NOAS har mottatt opplysninger om at en barnefamilie som ble returnert 15. januar 2014 har klart å flykte på ny. De befinner seg i et naboland til Iran, der de har søkt om beskyttelse. I samtale med kontaktpersoner i Norge har de fortalt om hvordan de ble fengslet og ilagt meldeplikt. De så ikke noen annen mulighet enn å rømme fra landet på ny. Barnet i familien forteller om en dramatisk flukt fra Iran.¹⁶⁰

NOAS har kontakt med en person som ble returnert til Iran i januar 2014 og fengslet ved ankomst. I fengselet ble han utsatt for tortur. I mars 2014 klarte han å rømme til Tyrkia, hvor han har søkt om beskyttelse hos UNHCR.

NOAS har kontakt med familiemedlemmer til en iransk mann som ble returnert 20. februar 2014. Også han ble arrestert ved ankomst og sitter fortsatt arrestert per 27.05.14. Familien er redd for å gjøre saken offentlig kjent på grunn av frykt for å ytterlig forverre hans situasjon.

Det er flere eksempler på at returnerte iranere har blitt fengslet og deretter løslatt etter ankomst til Iran. Flere har valgt å flykte på ny og har blitt anerkjent som flyktninger av UNHCR. Behrooz Kafaei Zendeheh kom til Norge i 2008 og søkte asyl. Zendeheh ble tvangsreturnert til Iran 18. januar 2012 og fengslet ved ankomst. I fengselet ble han utsatt for tortur, deriblant falsk henrettelse.¹⁶¹ Da han ble løslatt mot meldeplikt, benyttet han anledningen til å flykte til Tyrkia. Etter å ha fått innvilget flyktningstatus hos UNHCR Tyrkia i februar 2014, kom han tilbake til Norge som kvoteflyktning.¹⁶²

159 Politiets Utlendingsenhet (2014) Månedstatistikk februar 2014: Uttransporteringer fra Norge, tilgjengelig fra: https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politiets_utlendingsenhet/Vedlegg_2480.pdf [lastet ned: 1.juni 2014]

160 NRK (26. februar 2014) Negin (13): – Vi lå på magen under lastebilen, tilgjengelig fra: <http://www.nrk.no/sorlandet/flykter-fra-iran-igjen-1.11568166> [lastet ned 1.juni 2014]

161 Tolvte Januar (2012) tilgjengelig fra: <http://tolvtejanuar.files.wordpress.com/2012/03/behrooz-artikkel.png> [lastet ned: 1.juni 2014]

162 NRK (27.februar 2014) Kysset gulvet på flyplassen i gledesrus, tilgjengelig fra: <http://www.nrk.no/nordland/kysset-gulvet-pa-flyplassen-1.11574016> [lastet ned 2.juni 2014]

Norsk organisasjon for asylsøkere
Adresse: Torggata 22, 0183 Oslo
Telefon: 22 36 56 60, Faks: 22 36 56 61
E-post: noas@noas.org
www.noas.org

Norsk organisasjon
for asylsøkere

NOAS

